

**“ÇARTİS”
AZƏRBAYCAN
SİĞORTA ŞİRKƏTİ”
AÇIQ SƏHMDAR
CƏMİYYƏTİ**

**31 dekabr 2013-cü il tarixinə bitən il üzrə
Maliyyə hesabatları**

“ÇARTİS AZƏRBAYCAN SİGORTA ŞİRKƏTİ” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

MÜNDƏRICAT

Səhifə

31 DEKABR 2013-CÜ İL TARİXİNƏ BİTƏN İL ÜZRƏ MALİYYƏ HESABATLARININ HAZIRLANMASI VƏ TƏSDİQLƏNMƏSİ İLƏ BAĞLI RƏHBƏRLİYİN MƏSULİYYƏTİNƏ DAİR HESABAT 1

MÜSTƏQİL AUDİTOR RƏYİ..... 2-3

31 DEKABR 2013-CÜ İL TARİXİNƏ BİTƏN İL ÜZRƏ MALİYYƏ HESABATLARI:

Menfeət ve ya zərər və məcmu menfeət haqqında hesabat	4
Maliyyə veziyəti haqqında hesabat	5
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	6
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	7

Maliyyə hesabatlarına qeydlər:

1. Şirkət haqqında məlumat	8
2. Əsas mühasibat uçotu qaydaları	8
3. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və texminlərlə bağlı-qeyri müəyyənliyin əsas mənbələr	16
4. Yeni düzəliş edilmiş maliyyə hesabatlarının beynəlxalq standartlarının tətbiqi (MHBS).....	18
5. Sığorta haqları və iddiaların təhlili.....	21
6. Qazanılmış sığorta haqları üçün ehtiyatlar.....	23
7. Sığorta zərəri ehtiyatları	23
8. Komissiya gəliri	25
9. Akvizisiya xərcləri.....	25
10.Əməliyyat xərcləri.....	26
11.Menfeət vergisi.....	26
12.Pul vəsaitleri və onların ekvivalentləri	27
13.Banklardakı depozitlər.....	28
14.Satılı bilen investisiya qiymətli kağızları	28
15.Sığorta və tekrarsığorta debitor borcları.....	28
16.Əmlak və avadanlıq	30
17.Diger aktivlər.....	30
18.Sığorta və tekrarsığorta üzrə kreditor borclar	30
19.Diger maliyyə öhdəlikləri	31
20.Diger öhdəliklər	31
21.Səhmdar kapitalı.....	31
22.Şərti öhdəliklər və təəhhüdler	31
23.Maliyyə alətlərinin adaletli dəyeri	32
24.Kapital riskinin idarə edilməsi	33
25.Riskin idarə edilməsi qaydaları	34
26.Sığorta riskinin idarə edilməsi.....	37
27.Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar	42

“ÇARTİS AZƏRBAYCAN SİĞORTA ŞİRKƏTİ” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

31 DEKABR 2013-CÜ İL TARİXİNƏ BİTƏN İL ÜZRƏ MALİYYƏ HESABATLARININ HAZIRLANMASI VƏ TƏSDİQLƏNMƏSİ İLƏ BAĞLI RƏHBƏRLİYİN MƏSULİYYƏTİNƏ DAİR HESABAT

Rəhbərlik “Çartis Azərbaycan Sığorta Şirkəti” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin (bundan sonra “Şirkət”) 31 dekabr 2013-cü il tarixinə maliyyə vəziyyətini, elecə də həmin tarixə bitən il üzrə emalıyyat nəticələri, pul vəsaitlərinin hərəketi və kapitalda dəyişiklikləri Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (MHBS) uyğun olaraq düzgün əks etdirən maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında rəhbərlik aşağıdakılara cavabdehdir:

- Mühasibat uçotu qaydalarının müvafiq şəkildə seçilməsinə və tətbiqinə;
- Məlumatların, o cümlədən mühasibat uçotu qaydalarının müvafiq, mötəbər, müqayiseli və anlaşıla bilən tərzdə təqdimatına;
- İstifadəçilərə xüsusi emalıyyatların, digər hadisə və şəraitlərin Şirkətin maliyyə hesabatları və maliyyə nəticələrinə təsirini anlamaq üçün MHBS-in xüsusi təleblərinin yerinə yetirilməsi kifayət etmədikdə eləvə açıqlamalar verilməsinə;
- Şirkətin fazləsizlik prinisipline əsasən fəaliyyətini davam etdirə bilməsi imkanlarının qiymətləndirilməsinə.

Həmçinin rəhbərlik aşağıdakılara görə məsuldur:

- Şirkət daxilində sağlam və effektiv daxili nəzəret sisteminin planlaşdırılması, tətbiqi və saxlanılmasına;
- Şirkətin emalıyyatlarının açıqlanması və izah edilməsi, habelə, maliyyə vəziyyətinin istənilən vaxt dəqiqliklə açıqlanması üçün yetərli olan və Şirkətin maliyyə hesabatlarının MHBS-a uyğunluğunu təmin edə bileyək müvafiq mühasibat uçotu qeydlərinin aparılmasına;
- Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi və mühasibat uçotu qaydalarına müvafiq olaraq məcburi mühasibat uçotu qeydlərinin aparılmasına;
- Şirkətin aktivlərinin mühafizə olunması üçün mümkün tədbirlər görülmesinə; və
- Saxtakarlıq və digər pozuntuların müəyyən edilməsi və qarşısının alınmasına.

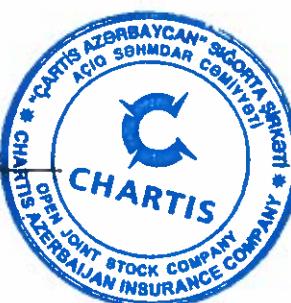
Şirkətin 31 dekabr 2013-cü il tarixinə bitən il üzrə maliyyə hesabatlarının buraxılması rəhbərlik tərəfindən 27 mart 2014-cü il tarixində təsdiqlənmişdir:

Şirkətin rəhbərliyi tərəfindən:

Cənab Viladi Maniyev

Baş Menecər
Bakı, Azərbaycan Respublikası

27 mart 2014-cü il

Cənab Elmar Islam

Maliyyə Direktoru
Bakı, Azərbaycan Respublikası

27 mart 2014-cü il

MÜSTƏQİL AUDİTOR RƏYİ

"Çartis Azərbaycan Sığorta Şirkəti" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin Səhmdarlarının və rəhbərliyinin nəzərinə:

Biz "Çartis Azərbaycan Sığorta Şirkəti" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin ("Şirkət") 31 dekabr 2013-cü il tarixine maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə bitən il üzrə Şirkətin mənfət və ya zərər və məcmu mənfəət, kapitalda dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə mühüm mühasibat uçotu qaydalarının xülasəsi və digər izahlı qeydlərdən ibarət olan maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Maliyyə hesabatları üzrə rəhbərliyin məsuliyyəti

Rəhbərlik hazırlı maliyyə hesabatlarının Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, eləcə də fırıldaqçılıq yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq mühüm təhriflərin olmadığı maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin qənaətinə əsasən zəruri sayılan daxili nəzarət sistemiə görə məsuliyyət daşıyır.

Auditorun məsuliyyəti

Bizim məsuliyyətimiz apardığımız audite əsasən bu maliyyə hesabatlarına dair rəy bildirməkdən ibarətdir. Biz auditi Beynəlxalq Audit Standartlarına müvafiq olaraq həyata keçirdik. Bu standartlar bizdən etik tələblərə riayət etməyimizi, eləcə də maliyyə hesabatlarında mühüm təhriflərin olmadığına kifayət tərzədə əminliyin əldə edilməsi məqsədilə auditi planlaşdırmağımızı və həyata keçirməyimizi tələb edir.

Audit zamanı maliyyə hesabatlarındakı mebləğ və açıqlamalara dair audit sübutlarının əldə olunması ilə bağlı prosedurlar yerinə yetirilir. Prosedurlar auditorun qərarı, o cümlədən maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq yaxud səhv nəticəsində baş verməsindən asılı olmayaraq mühüm təhriflərin olması riskinin qiymətləndirilməsindən asılı olaraq seçilir. Belə riskin qiymətləndirilməsini həyata keçirərək auditor şəraite uyğun olaraq audit prosedurlarının planlaşdırılması məqsədilə şirkətin daxili nəzarət sistemini, həmin sistemin effektivliyi bəredə rəy bildirmək üçün deyil, müəssisə tərəfindən maliyyə hesabatlarının düzgün hazırlanması və təqdim edilməsi ilə bağlı tətbiqini müvafiq hesab edir. Audita, həmçinin rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilen mühasibat uçotu qaydalarının müvafiqliyinin və irəli sürülmüş uçot təxminlərinin əsaslı olduğunu qiymətləndirilməsi, habelə maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatının qiymətləndirilməsi daxildir.

Hesab edirik ki, bu maliyyə hesabatlarının düzgün təqdimati ilə əlaqədar audit rəyimizi bildirməyə əsas verən yeterli və uyğun audit sübutu əldə etmişik.

Rəy

Fikrimizcə, bu maliyyə hesabatları "Çartis Azərbaycan Sığorta Şirkəti" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin 31 dekabr 2013-cü il tarixine olan maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə bitən il üzrə maliyyə nəticələri və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına müvafiq olaraq bütün əhəmiyyətli hallarda düzgün əks etdirir.

Izahedici paraqraf

Əlavə edilən maliyyə hesabatları Şirkətin öz fəaliyyətini fasilesizlik prinsipi ilə davam etdirəcəyi ehtimalı əsasında hazırlanmışdır. Maliyyə hesabatlarının 2 sayılı qeydində müzakirə olunduğu kimi Şirkətin son nəzarətçi tərəfi Şirkətin Azərbaycandakı əməliyyatlarını dayandırmaq və Şirkəti işgəv etmək qərarına gəlmişdir. Bu məsələ ilə bağlı ana müəssisənin və rəhbərliyin planları həmcinin maliyyə hesabatlarının 2 sayılı qeydində müzakirə olunur. Maliyyə hesabatlarına bu qeyri-müəyyənlilikdən yarana biləcək hər hansı düzəlişlər daxil edilməmişdir.

Digər məsələ

"Çartis Azərbaycan Sığorta Şirkəti" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin 31 dekabr 2012-ci il tarixinə bitən il üzrə maliyyə hesabatları başqa auditor tərəfindən yoxlanılmış və 24 aprel 2013-cü il tarixdə həmin maliyyə hesabatları üzrə şərtsiz müsbət rəy vermişdir.

Neliditte & Foudre .

27 mart 2014-cü il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

"ÇARTİS AZƏRBAYCAN SİĞORTA ŞİRKƏTİ" AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

**31 DEKABR 2013-CÜ İL TARİXİNƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MƏNFƏƏT VƏ YA ZƏRƏR VƏ MƏCMU MƏNFƏƏT HAQQINDA HESABAT
(Azerbaycan manatı ilə)**

Cənab Viladi Maniyev
Baş Mənecər
Bakı, Azərbaycan Respublikası
27 mart 2014-cü il

27 mart 2014-cü il 27
8-43-cü sahifalərdəki qeydlər bu maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

Cənab Elmar İslam
Maliyyə Direktoru
Bakı, Azərbaycan Respublikası
27 mart 2014-cü il

"ÇARTİS AZƏRBAYCAN SİĞORTA ŞİRKƏTİ" AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

**31 DEKABR 2013-CÜ İL TARIXİNƏ
MALİYYƏ VƏZİYYƏTİ HAQQINDA HESABAT
(Azerbaycan manatı ilə)**

	Qeydlər	31 dekabr 2013-cü il	31 dekabr 2012-ci il
AKTİVLƏR			
Pul vesaitleri və onların ekvivalentləri	12	752,535	1,439,229
Banklardakı depozitlər	13	5,407,165	5,403,837
Satılı bilən investisiya qiymətli kağızları	14	809,032	508,331
Sığorta debitor borcları	15	110,612	180,383
Qazanılmamış sığorta haqları üçün ehtiyatlarda tekrarsısgortaçların payı	6,27	187,612	682,491
Sığorta zərəri üçün ehtiyatda təkrarsısgortaçının payı	7,27	1,235,869	685,657
Təxire salınmış akvizisiya xərcləri	9	29,633	43,537
Təxire salınmış vergi aktivı	11	17,362	71,144
Əmlak və avadanlıq	16	42,929	47,720
Diger aktivlər	17	56,253	88,985
Cəmi AKTİVLƏR		8,649,002	9,151,314
ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL			
ÖHDƏLİKLƏR:			
Qazanılmamış sığorta haqları üçün ehtiyat, ümumi	6	229,945	761,954
Sığorta zərəri üçün ehtiyatlar, ümumi	7	1,378,401	745,157
Sığorta və təkrarsısgorta üzrə kreditor borcları	18,27	352,093	706,376
Təxire salınmış komissiya geliri	8	47,621	176,884
Cari mənfəət vergisi öhdəliyi		1,649	56,149
Diger maliyyə öhdəlikləri	19,27	133,332	5,988
Diger öhdəliklər	20	21,504	59,491
Cəmi ÖHDƏLİKLƏR		2,164,545	2,511,999
KAPİTAL:			
Səhmdar kapitalı	21	6,786,500	6,786,500
Yığılmış zərər		(302,043)	(147,185)
Cəmi KAPİTAL		6,484,457	6,639,315
Cəmi ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL		8,649,002	9,151,314

Şirkətin rəhbərliyi tərefindən:

Cənab Viladi Maniyev

Baş Menecer
Bakı, Azərbaycan Respublikası

27 mart 2014-cü il

Cənab Elmar Islam

Maliyyə Direktoru
Bakı, Azərbaycan Respublikası

27 mart 2014-cü il

8-43-cü səhifələrdəki qeydlər bu maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

“ÇARTİS AZƏRBAYCAN SİĞORTA ŞİRKƏTİ” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

**31 DEKABR 2013-CÜ İL TARİXİNƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
KAPİTALDA DƏYİŞİKLİKLƏR HAQQINDA HESABAT
(Azərbaycan manatı ilə)**

	Səhmdar kapitalı	Yığılmış zərər	Cəmi
31 dekabr 2011-ci il	6,786,500	(290,830)	6,495,670
İl üzrə cəmi məcmu mənfəət	-	143,645	143,645
31 dekabr 2012-ci il	6,786,500	(147,185)	6,639,315
İl üzrə cəmi məcmu zərər	-	(154,858)	(154,858)
31 dekabr 2013-cü il	6,786,500	(302,043)	6,484,457

Şirkətin rəhbərliyi tərəfindən:

Cənab Viladi Məniyev

Baş Menecər
Bakı, Azərbaycan Respublikası

27 mart 2014-cü il

Cənab Elmar Islam

Maliyyə Direktoru
Bakı, Azərbaycan Respublikası

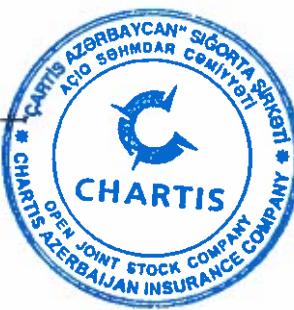
27 mart 2014-cü il

8-43-cü səhifelərdəki qeydlər bu maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

“ÇARTİS AZƏRBAYCAN SİĞORTA ŞİRKƏTİ” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

31 DEKABR 2013-CÜ İL TARIXİNƏ BITƏN İL ÜZRƏ PUL VƏSAITLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ HAQQINDA HESABAT (Azerbaycan manatı ilə)

	Qeydlər	31 dekabr 2013-cü il tarixinə bitən il	31 dekabr 2012-ci il tarixinə bitən il
ƏMƏLİYYAT FƏALİYYƏTİ ÜZƏ PUL VƏSAITLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ:			
Alınmış sığorta haqları, Ümumi Ödenilmiş ötürülen sığorta haqları Yerine yetirilmiş Ümumi sığorta ödənişləri Ötürülmiş sığorta ödənişləri Ödenilmiş akvizisiya xərcləri Alınmış komissiya gelirləri Alınmış faiz gelirləri Ödenilmiş eməliyyat xərcləri Alınmış digər gelirlər /ödenilmiş xərclər/ Ödenilmiş mənfəət vergisi			
		997,376 (1,218,627) (412,838) 404,642 (63,208) 165,770 431,816 (606,063) 2,048 (66,836)	1,842,281 (1,402,071) (129,641) 125,264 (81,862) 381,756 326,917 (659,269) (3,160) (29,488)
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə (istifadə edilən)/daxil olan pul vəsaitlərinin hərəketi		(365,920)	370,727
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklər Digər aktivlərdə xalis azalma Bank depozitlərində xalis artım Digər maliyyə öhdəliklərində xalis artım /azalma/ Digər öhdəliklərdə xalis (azalma)/artım		32,732 - 8,368 (37,987)	16,113 (1,570,000) (11,835) 9,400
Əməliyyat fəaliyyətləri üzrə istifadə edilən xalis pul vəsaitləri		(362,807)	(1,185,595)
İNVESTİSİYA FƏALİYYƏTLƏRİ ÜZRƏ PUL VƏSAITLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ:			
Əmlak və avadanlığın alınması Satılı bilən investisiya qiyməti kağızlarının alınması Satılı bilən investisiya qiyməti kağızlarının satılmışından daxil olmalar	16	(6,463) (308,900) -	(8,967) (501,778) 2,999,120
İnvestisiya fəaliyyətləri üzrə (istifadə edilən)/daxil olan xalis pul vəsaitləri		(315,363)	2,488,375
Məzənnə dəyişikliklərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri		(8,524)	(3,112)
PUL VƏSAITLƏRİ VƏ ONLARIN EKVİVALENTLƏRİNDE XALIS (AZALMA)/ARTIM		(686,694)	1,299,668
İlin əvvəline pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	12	1,439,229	139,561
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	12	752,535	1,439,229
Şirkətin rehberliyi tərəfindən:			
Cənab Viladi Məniyev			
Baş Menecər Bakı, Azərbaycan Respublikası			
27 mart 2014-cü il			

Cənab Viladi Məniyev

Baş Menecər
Bakı, Azərbaycan Respublikası

27 mart 2014-cü il

Cənab Elmar İslam

Maliyyə Direktoru
Bakı, Azərbaycan Respublikası

27 mart 2014-cü il

8-43-cü səhifələrdəki qeydlər bu maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

“ÇARTİS AZƏRBAYCAN SİĞORTA ŞİRKƏTİ” AÇIQ SƏHMDAR CƏMİYYƏTİ

31 DEKABR 2013-CÜ İL TARIXİNƏ BITƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA QEYDLƏR
(Başqa qeydlər olmazsa Azərbaycan manatı ilə)

1. Şirkət haqqında məlumat

“Çartis Azərbaycan Sığorta Şirkəti” ASC (Şirkət) Azərbaycan Respublikasında təsis edilmişdir və bu ölkədə fəaliyyət göstərir. Şirkət Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq səhmdarların məsuliyyətlərini ümumi nizamname kapitalındaki paylarına müvafiq olaraq məhdudlaşdırın Açıq Səhmdar Cəmiiyyəti formasında təsis edilmişdir. Şirkət ilk dəfə 15 yanvar 1999-cu il tarixdə Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyində dövlət qeydiyyatından keçmişdir. Şirkət Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi tərəfindən verilmiş 5 fevral 2009-cu il tarixli 042489 sayılı müddətsiz sığorta lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərmışdır. Şirkət hüquqi statusunu və adını dəyişdikdən sonra yeni lisenziya almışdır və hazırda Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi tərəfindən verilmiş 8 noyabr 2010-cu il tarixli 396 sayılı müddətsiz sığorta lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir. Şirkətə yeddi sığorta növü üzrə xidmət göstərmək lisenziyası verilmişdir. Şirkətin təklif etdiyi sığorta xidmətlərinə emlak sığortası, üçüncü tərəflər qarşısında mülki-məsuliyyət sığortası, yüklerin sığortası, maliyyə risklerinin sığortası, yanğın hallarına qarşı məcburi sığorta, podratçıların bütün risklerinin sığortası, fərdi qəza və xəstəlik sığortası daxildir. Podratçının bütün risklərinin sığortası tikinti işləri aparıllarkən üçüncü şəxslərə, eləcə də tikinti müqavilələrindəki tərəflərə vurulan zərərlərin sığortalanması üçün müəyyən edilmiş sığorta növüdür.

Şirkətin hüquqi ünvanı və fəaliyyət göstərdiyi yer aşağıdakı kimiidir. Nizami küçəsi 96, Bakı AZ 1095, Azərbaycan Respublikası.

31 dekabr 2013 və 2012-ci il tarixlərinə bilavasitə son nezareti tərəfi nizamname kapitalında 100% iştirak payına sahib olan “American International Group” şirkətidir.

Bu maliyyə hesabatlarının buraxılması 27 mart 2014-cü il tarixdə Şirkətin rəhbərliyi tərəfindən təsdiq olunmuşdur.

2. Əsas mühasibat uçotu qaydaları

Uyğunluq haqqında bəyanat. Bu maliyyə hesabatları Mühasibat Uçotu üzrə Beynəlxalq Standartlar Şurası (“MUBSS”) tərəfindən buraxılmış Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına və Beynəlxalq Maliyyə Hesabatlarının Şəhhi Komitesi (“BMHŞK”) tərəfindən verilmiş Şəhhlərə müvafiq olaraq hazırlanmışdır.

Bu maliyyə hesabatları Şirkətin yaxın gələcəkdə fasılısızlıq prinsipinə uyğun olaraq fəaliyyətini davam etdirə biləcəyi haqqında fərziyyələr əsasında hazırlanmışdır.

Şirkətin son nezareti tərəfi Şirkətin Azərbaycandakı eməliyyatlarını onu satmaqla dayandırmaq qərarına gəlmışdır, lakin alıcı olmadığı təqdirdə Şirkətin fəaliyyətinə xitam veriləcəkdir. 2013-cü ilde bir potensial alıcının tələbi ilə maliyyə yoxlaması yerinə yetirilmişdir və Şirkətin rəhbərliyi hazırda şirkətin bu müştəriyə satışı istiqamətində müzakirələr aparır. Şirkətin rəhbərliyi hesab edir ki, Şirkətin alınması 2014-cü ilin birinci rübündə tamamlanacaqdır. Maliyyə hesabatlarına qeyri-müəyyənlikdən yaranan biləcək hər hansı düzəlişlər daxil deyildir.

Bu maliyyə hesabatları başqa qeydlər olmazsa Azərbaycan manatı ilə təqdim edilmişdir.

Bu maliyyə hesabatları aşağıda göstərilən mühasibat uçotu qaydalarında izah edildiyi kimi yenidənqiyətməldəndirme məbləğində və ya ədalətli dəyərlə ölçülümiş emlak və maliyyə aletləri istisna olunmaqla, tarixi (ilkin) dəyər əsasında tərtib edilmişdir.

Tarixi dəyər adətən aktivlərin mübadiləsi əvəzində əldə olunan vəsaitlərin ədalətli dəyərinə bərabərdir.

Ədalətli dəyər bilavasitə müşahidə olunmasından və ya digər qiymətləndirmə vasitələrini istifadə etməklə hesablanmasından asılı olmayaraq qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasındaki əməliyyat üzrə aktivin satılması üçün alınmış və ya öhdəliyin ötürülməsi üçün ödənilmiş qiymətdir. Qiymətləndirmə tarixinə bazar iştirakçıları aktiv və ya öhdəliye qiymət qoyma zamanı onların xüsusiyyətlərini nəzərə alıqdə Şirkət həmin aktiv və ya öhdəliklərin ədalətli dəyərini hesablayarkən onların xüsusiyyətlərini nəzərə alır. Bu maliyyə hesabatlarında qiymətləndirmək və / və ya açıqlamaq üçün ədalətli dəyər belə əsasda müəyyən olunur.

Şirkət Azərbaycan Respublikasında dövlət qeydiyyatından keçmişdir və uçot qeydlərini Yerli Mühəsibat Uçotu Standartlarına uyğun olaraq aparır. Bu maliyyə hesabatları yerli uçot qaydaları əsasında hazırlanmışdır və MHBS-ə uyğun olmaq üçün tərtibatında düzəlişlər edilmişdir.

Şirkət maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatını likvidlik ardıcılılığı ilə geniş şəkildə təqdim edir. Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın verilmesi tarixindən sonra 12 ay ərzində (cari) və 12 aydan çox müddət (uzunmüddətli) ərzində hesablaşmalar və ya ödəniləcək məbləğlər üzrə təhlil 25 sayılı qeyddə göstərilir.

Əməliyyat valyutası. Şirkətin maliyyə hesabatlarına daxil edilən maddələr onun fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitdəki valyutəni ("əməliyyat valyutası") istifadə etməklə ölçülür. Şirkətin əməliyyat valyutası Azərbaycan Manatıdır ("AZN"). Şirkətin maliyyə hesabatlarının təqdimat valyutası da AZN-dir.

Əvəzleşdirmə. Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri yalnız uçotda tanınmış məbləğlərin əvəzleşdirilməsi üçün qanuni hüquq mövcud olduqda və xalis məbləğ əsasında hesablaşmalar aparılması, yaxud da eyni vaxtda aktivlərin satılması və öhdəliyin yerinə yetirilməsi nəzərdə tutulduğda bir-birinə qarşı əvəzleşdirilir, xalis məbləği isə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda bildirilir. Gelir və xərc hər hansı Mühəsibat Uçotu Standartları və Şəhri tələb olunan və ya icazə verilen və Şirkətin uçot siyasetində açıqlanan hallar istisna olmaqla mənfaət və ya zərər haqqında hesabatda əvəzleşdirilmir.

Əsas mühəsibat uçotu qaydaları aşağıda açıqlanır.

Sığorta əməliyyatları

Sığorta müqavilələri – təsnifləşdirmə. Şirkət sığorta risklərini ötürən sığorta müqavilələri bağlayır. Sığorta müqavilələri ilə əhəmiyyətli sığorta riskləri ötürülür. Ümumi qayda olaraq, əhəmiyyətli sığorta riskləri o risklər hesab olunur ki, sığorta hadisəsinin baş vermesi nəticəsində ehtimal olunan ödəniləcək məbləğ, həmin hadisənin baş verməyəcəyi halda ödəniləcək məbləğdən en az 10% çox olsun.

Sığorta haqları. Hesablanmış xalis sığorta haqları təkarasığortaçılara ötürülen sığorta haqları çıxılmaqla hesablanmış ümumi sığorta haqlarını eks etdirir. Sığorta haqları sığorta müqaviləsinin bağlılığı tarixdən etibarən uçotda eks etdirilir və müvafiq sığorta polisinin müddəti ərzində hissə-hissə gelirə yazılır. Qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatı sığorta haqlarının sığorta polisinin qüvvədə olduğu dövrə aid hissəsini eks etdirir və maliyyə vəziyyəti haqqında əlavə edilen hesabata öhdəlik kimi daxil edilir.

Xilasetmə və subrogasiya. Bəzi sığorta müqavilələri Şirkət iddianının (məsələn, xilasetmə) həll edilməsi zamanı eldə olunmuş (adətən zədələnmiş) əmlakı satmağa icazə verir. Həmçinin şirkət üçüncü tərəflərdən bəzi və ya bütün xercləri (məsələn, subrogasiya) tələb etmək hüququna malik ola bilər. Xilasetmə ödənişlerinin təxmini hesablamaları iddialar üzrə sığorta öhdəliyinin ölçüləməsi ehtiyatı kimi daxil edilir və öhdəliklər yerinə yetirildikdə xilas edilən əmlak digər aktivlərdə tanınır. Ehtiyat əmlakın satılmasından bərpa edilməsi mümkün olan məbləğdir. Subrogasiya ödənişləri də həmçinin iddialar üzrə sığorta öhdəliklərinin ölçüləməsi zamanı ehtiyat kimi nəzərə alınır və öhdəlik yerinə yetirildikdə digər aktivlərdə tanınır. Ehtiyat məsul üçüncü tərəfə qarşı fəaliyyətdən eldə oluna bilən məbləğin qiymətləndirməsini eks etdirir.

Sığorta zərəri ehtiyatları. Zərərlər, o cümlədən zərər tənzimləmə xərcləri yarandığı zaman mənfəət və ya zərər və məcmu mənfəət haqqında hesabata daxil edilir. Zərər üzrə ehtiyatlar iki növ ehtiyata ayrılır: bildirilmiş, lakin ödənilməmiş zərərlər ehtiyatı (BÖZE) və baş vermiş, lakin bildirilməmiş zərərlər ehtiyatı (BVBZE). BÖZE ödənilməmiş hər bir iddia üçün hesablanır.

Əgər zərərin məbləği müəyyən olunmayıbsa, sığorta polisində qeyd edilmiş sığorta limitindən çox olmayan zərərlərin maksimal mümkün məbləği BÖZE kimi qeyd edilir. BVBZE əvvəlki dövrün məlumatlarına, ehtimal olunan yekun zərər əmsalları və bildirilmiş iddiaların artması faktorlarına əsaslanmaqla zərərin artması modellərinin müəyyən edilmesi üçün istifadə olunan aktuar metod əsasında müəyyən edilir. Ehtiyatların həcminin qiymətləndirilməsi və müəyyən edilməsi üsulları müntəzəm qaydada nəzərdən keçirilir və yenilenir. Neticədə, edilən düzəlişlər yarandığı zaman mənfəət və ya zərər və məcmu mənfəət haqqında hesabatda əks etdirilir. Zərər üçün ehtiyat iddiaların kifayət qədər tez bir zamanda bildirilməsi və ödənilməsi ilə əlaqədar olaraq diskontlaşdırılmamış əsasda hesablanır.

Tekrarsığorta. Şirkət müəyyən təsirlərdən yaranan potensial itkiliyi azaltmaq üçün adi fəaliyyəti zamanı tekrarsığorta müqavilələri bağlayır. Ötürülmüş tekrarsığorta haqları tekrsığortalanan tekrsığorta müəssisəsinə birbaşa və ya təxmin edilən aidiyatı sığorta haqları ilə eyni dövrde uçota alınır.

Tekrarsığorta öhdəlikləri ötürülmüş tekrarsığorta üçün ödənilməli sığorta haqlarından ibarətdir və vaxtı çatdıqda xərc kimi tanınır.

Tekrarsığorta aktivlərinə tekrsığorta şirkətlərindən tekrsığorta üzrə nəzərdə tutulan sığorta haqları, ödənilmiş və ödənilməmiş zərərlər üçün alınacaq vəsaitlərin qalığı daxildir. Tekrarsığorta aktivləri nəzərdə tutulan sığorta ilə bağlı məbləğlərə və tekrsığorta müqaviləsinin şərtlərinə uyğun olaraq ölçülür. Tekrarsığorta əvəzleşdirmə hüququ olduqda aktiv kimi qeyd edilir, bu halda əlaqəli öhdəliklər tekrsığortanı nəzəre almaq üçün azaldılır.

Tekrarsığorta aktivləri dəyərsizləşmə yoxlamasından keçir və onların balans dəyəri bərpa dəyərinədək azaldılır. Dəyərsizləşmə zərəri mənfəət və ya zərər və məcmu mənfəət haqqında hesabatda xərc kimi tanınır.

Akvizisiya xərcləri. Şirkət tekrsığortalar üçün sığorta haqlarının nəzərdə tutulması məqsədilə agentlərə və brokerlərə komissiyalar ödəyir. Bu növ komissiya mənfəət və ya zərər və məcmu mənfəət haqqında hesabatda sığorta fəaliyyəti daxilində qeydə alınır. Komissiya xərci qəbul olunmuş aidiyatı sığorta haqlarının qazanıldığı dövr üzrə təxire salınır və amortizasiya olunur. Təxire salılmış akvizisiya xərcləri 9 sayılı qeyddə akvizisiya xərcləri kimi açıqlanır.

Öhdəliyin adekvatlıq testi

Hər hesabat tarixində sığortaçıların cəlb edilmesi ilə bağlı təxire salılmış əlaqəli xərclər çıxməqla müqavilə öhdəliklərinin adekvatlığını təmin etmək üçün öhdəliyin adekvatlıq testləri yerinə yetirilir. Bu cür testlər aparıllarkən müqavilə üzrə gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə mövcud olan optimal hesablamalar, iddiaların tənzimlənməsi xərcləri və inzibati xərclər, eləcə də bu cür öhdəlikləri dəstəkləyən aktivlər üzrə investisiya gəlirləri istifadə edilir. Hər hansı vəsait çatışmazlığı ilkin olaraq təxire salılmış akvizisiya xərclərini silməklə dərhal mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır və sonradan öhdəliyin adekvatlığı testləri nəticəsində yaranan zərərlər üçün ehtiyat yaradılır (başa çatmamış risklər üçün əlavə ehtiyat ("AURR")). Öhdəliyin adekvatlığı testi yeni ən dəqiq təxminlərə əsaslanan ehtimalların qəbul edilməsini tələb etdiyikdə, bu cür ehtimallar (əks kənarlaşma üzrə marjalar tətbiq edilmədən) həmin öhdəliklərin sonrakı qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilir. Bu cür test nəticəsində silinmiş hər hansı təxire salılmış komissiya xərcləri sonradan bərpa edile bilməz.

Təxire salılmış akvizisiya xərcləri.

Ödənilmiş komissiyaları əks etdirən akvizisiya xərcləri hesablanmış sığorta haqlarının qazanıldığı dövr ərzində təxire salınır və amortizasiya edilir. Bütün digər akvizisiya xərcləri yarandıqları zaman tutulur. Təxire salılmış akvizisiya xərcləri hər fəaliyyət sahəsi üçün ayrıca hesablanır və hər hesabat dövrünün sonunda onların gələcək hesablamalara əsasən bərpa edilə bilecəyinə əmin olmaq üçün sığorta polisinin verildiyi tarixdə və hər hesabat dövrünün sonunda fəaliyyət sahələri tərəfindən nəzərdən keçirilir. Akvizisiya xərcləri mənfəət və ya zərər və məcmu mənfəət haqqında hesabatda xalis əsasda göstərilir. Təxire salılmış akvizisiya xərcləri 9 sayılı qeyddə ayrıca açıqlanır.

Faiz gəliri - Maliyyə aktivи üzre faiz gəliri iqtisadi mənfiətin Şirkətə daxil olması ehtimalı olduqda və gəlir məbləğinin etibarlı qiymətləndirilməsi mümkün olduqda tanınır. Faiz gəliri qalan əsas borc məbləğinə və qüvvədə olan effektiv faiz dərəcəsinə istinad etməklə hesablama metodu əsasında hesablanır. Effektiv faiz dərəcəsi dedikdə maliyyə aktivlərinin istismar müddəti üzre hesablanmış gələcək pul daxilolmalarını həmin aktivlərin ilkin tanınma zamanı xalis balans məbləğinə dəqiqliklə diskontlaşdırın dərəcə nəzərdə tutulur.

Maliyyə aktiv, yaxud analoji maliyyə aktivləri qrupu ehtimal olunan dəyərsizləşmə zərərinin baş vermesi neticəsində hesabdan silinərsə (qismən), faiz gəliri bundan sonra dəyərsizləşmə üzre zərərin ölçülülməsi məqsədilə gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin diskontlaşdırılması üçün tətbiq edilən faiz dərəcələrindən istifadə olunmaqla uçotda tanınır.

Effektiv faiz dərəcəsi borc alətinin nezərdə tutulan müddəti və ya (tətbiq olunarsa) daha qısa müddət ərzində hesablanmış gələcək nağd pul daxilolmalarını (o cümlədən, effektiv faiz dərəcəsinin ayrılmaz hissəsini təşkil edən mentəqələrde ödənilmiş yaxud alınmış bütün haqlar, əməliyyat xərcləri və digər mükafatlar yaxud endirimlər) ilkin tanınma anında xalis balans məbləğinədək dəqiqliklə diskontlaşdırın dərəcədir.

Ədalətli dəyərlə qeyd edilən aktivlər üzre əldə olunmuş faizlər faiz gəliri daxilində təsnif edilir.

Komissiya gəliri. Şirkət siğorta haqlarının təkrarsıgorta şirkətlərinə ötürülməsindən komissiya gəliri əldə edir. Akvizisiya xərclərinin geri alınmasını eks etdirən təkrarsıgortaya verilmiş əməliyyatlardan yaranan akvizisiya komissiya gəlirləri amortizasiya olunmamış akvizisiya xərclərini azaldır. Bu azalma xalis komissiya xərclərinin kapitallaşdırılması və uçota alınmış xalis gəlirə proporsional şəkildə xərclərə silinməsinə uyğundur.

Regress. Reqresdən yaranan gəlir əldə edildiyi zaman tanınır və mənfiət və ya zərər və məcmu mənfiət haqqında hesabatda "xilasetmə və subroqasiya üzre əldə olunan vəsaitlər" kimi eks etdirilir.

Iddialar. Ümumi iddialar siğorta polislərinin sahiblərinə ödənilmiş iddialardan, siğortalanmış şəxslə müqavilələrdən yaranan öhdəliklərin qiymətləndirilməsində dəyişikliklərdən, habelə xilasetmə və subroqasiya üzre ödənişlər çıxılmaqla, daxili və xarici iddialarla bağlı əlavə xərcləri eks etdirir.

Qazanılmamış siğorta haqları üçün ehtiyat. Qazanılmamış siğorta haqları üçün ehtiyat, vasitəçilərə ödənilməli ümumi komissiya məbləğləri hesablanmış siğorta haqlarının növbəti dövrlərdə əldə edilməli təxmin edilən hissəsinə eks etdirir.

Maliyyə alətləri. Şirkət alət üzre müqavilə öhdəliyinə təraf olduğu halda maliyyə aktivləri və öhdəliklərini maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınır. Maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin standart prosedurlara əsasən alınması və satılması hesablaşma tarixi üzre uçot əsasından istifadə etməklə tanınır. Adı qaydada alış və ya satış aktivlərin qanunvericilikdə və ya bazar şərtlərində nəzərdə tutulan vaxtda çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin alqı-satqısıdır.

Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri ilk olaraq ədalətli dəyərlə ölçülür. Maliyyə aktiv və ya maliyyə öhdəliklərinin (mənfiət və zərər hesabında ədalətli dəyərlə qeyd edilmiş maliyyə aktivləri və öhdəliklərdən başqa) alınması və ya təqdim edilməsinə birbaşa aid olan əməliyyat xərcləri ilkin tanınma anında müvafiq olaraq maliyyə aktivləri və ya maliyyə öhdəliklərinin ədalətli dəyərəne əlavə edilir yaxud da bu dəyerdən çıxılır. Mənfiət və ya zərər hesablarında ədalətli dəyərlə göstərilən maliyyə aktivlərinin və ya maliyyə öhdəliklərinin alınmasına birbaşa aid olan əməliyyat xərcləri dərhal mənfiət və ya zərər hesablarında tanınır.

Maliyyə aktivləri. Maliyyə aktivləri aşağıdakı kateqoriyalara ayrılır: "satılıq bilən maliyyə aktivləri" və kreditlər və debitor borcları" daxildir. Tesnilfəşdirmə maliyyə aktivinin mahiyyətindən və məqsədindən asılıdır və ilkin tanınma zamanı müəyyən olunur.

Satılıq bilən maliyyə aktivləri. Satılıq bilən maliyyə aktivləri satılıq bilməsinə görə müəyyən edilmiş yaxud da (a) verilmiş kreditlər və debitor borcları, (b) ödəmə müddətinə qədər saxlanılan investisiyalar və ya (c) ədalətli dəyəri mənfiət və ya zərərdə tanınan maliyyə aktivləri kimi təsnif olunmayan qeyri-derivativlərdir.

Şirket tərəfindən saxlanılan və fəal bazarda ticarət apardığı dövlət istiqrazları satıla bilən kimi təsnifləşdirilir və ədaletli dəyərlər göstərilir. Həmçinin şirkətin lisitinq subyekti olmayan və fəal bazarda ticarəti aparılmayan səhmlərə investisiyaları vardır ki, bunlar da satıla bilən kimi təsnifləşdirir və ədaletli dəyərlər göstərilir (çünki Şirkətin rəhbərliyi ədaletli dəyərin düzgün qiymətləndirilə bildiyini düşünür). Ədaletli dəyer 23 sayılı qeyddə təsvir olunan qaydada müəyyən olunur. Müvvəqqəti olmayan dəyərsizləşmə zərəri, effektiv faiz metodu ilə hesablanmış faiz gəliri, dividend gəliri və xarici valyuta əməliyyatları üzrə mənfəət və ya zərər istisna olmaqla, ədalətli dəyərin dəyişməsi üzrə yaranan gəlirlər və zərərlər digər məcmu mənfəətdə tanınır və investisiyaların yenidən qiymətləndirilməsi ehtiyatında toplanır. Investisiya silindiyi və ya dəyərsizləşdiyi halda investisiyaların yenidən qiymətləndirilməsi üzrə ehtiyatda yiğilmiş kumulyativ gəlir və ya zərərlər mənfəət və ya zərər kimi yenidən təsnifləşdirilir.

Kreditlər və debitor borcları. Sabit və ya müəyyən oluna bilən ödənişli və fəal bazarda qiyməti bəyan edilməmiş ticarət debitor borcları və digər debitor borcları "kreditlər və debitor borcları" kimi təsnif edilir. Kreditlər və debitor borcları effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə dəyərsizləşmə çıxıldıqdan sonra amortizasiya olunmuş dəyərdə ölçülür. Faiz gəliri, faizin tanınmasının cüzi əhəmiyyət kəsb etdiyi qısamüddəti debitor borcları istisna edilməklə, effektiv faiz dərəcəsini tətbiq etməklə uçotda tanınır.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi. Maliyyə aktivləri hər hesabat dövrünün sonunda dəyərsizləşmənin müəyyən edilmesi məqsədile nəzərdən keçirilir. Maliyyə aktivlərinin ilkin tanınmasından sonra baş vermiş bir və ya bir neçə hadise nəticəsində investisiyalar üzrə gələcək pul daxil olmalarının təsire məruz qaldığını göstəren obyektiv sübut olarsa, maliyyə aktivləri dəyərsizləşmiş hesab edilir.

Fond birjasında qiymətləndirilən və qiymətləndirilməyən satıla bilən kimi təsnifləşdirilmiş investisiyalar üçün qiymətli kağız ədaletli dəyərinin onun öz dəyərindən əhəmiyyətli və ya uzun müddət davam edən azalması dəyərsizləşmə üçün əsas ola bilər.

Bütün digər maliyyə aktivləri üçün, dəyərsizləşməni göstərən amillərə aşağıdakılardan aid ola bilər:

- Emitent və ya qarşı tərəfinin əhəmiyyətli maliyyə çətinlikləri; yaxud; və ya
- Əsas borc məbləği və ya faizlərin vaxtında ödənilməməsi və ya ödəmə öhdəliyinin yerinə yetirilməməsi halları kimi müqavilə şərtlərinin pozulması; və ya
- Borcalanın müflisiyi uğrayacağının və ya maliyyə strukturunun yenidən təşkil edəcəyi güman olunduqda; yaxud da
- Maliyyə çətinlikləri səbəbindən qeyd olunan maliyyə aktivinin təqdim edildiyi fəal bazar məkanlarının yox olması.

Kreditlər və debitor borcları kimi müəyyən maliyyə aktiv aktiv kateqoriyaları halında, ayrı-ayrılıqla dəyərsizləşməcəyi müəyyən edilən aktivlər, əlavə olaraq, dəyərsizləşmənin müəyyən olunması məqsədile kollektiv şəkildə təhlil edilir. Kreditlər və debitor borcları portfelinin dəyərsizləşdiyini göstərən obyektiv sübutlara Şirkətin ödənişlərin yiğilması ilə bağlı keçmiş təcrübəsi, portfeldə vaxtı gecikdirilən ödəmələrin sayının artması, eləcə də borc öhdəliyinin yerinə yetirilməməsi ilə əlaqələndirilən yerli və ya ölkə iqtisadi şəraitlərində müşahidə olunan dəyişikliklər aid edilə bilər.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə qeyd edilən maliyyə aktivləri halında, uçotda tanınmış ehtimal olunan dəyərsizləşmə zərərinin məbləği aktivin balans dəyəri ilə maliyyə aktivinin ilkin effektiv faiz dərəcəsində diskontlaşdırılmış texmin edilən geləcək pul vəsaiti hərəketinin cari dəyəri arasındaki fərqdən ibarətdir.

İlkin dəyəri ilə qeyd edilən maliyyə aktivləri halında isə, ehtimal olunan dəyərsizləşmə zərərinin bütün məbləği aktivin balans dəyəri ilə bənzər maliyyə aktivləri üçün tətbiq olunan cari bazar gəlirlilik norması dərəcəsində diskontlaşdırılmış texmin edilən geləcək pul vəsaitləri hərəketinin cari dəyəri arasındaki fərqli ölçülür. Belə dəyərsizləşmə zərəri sonrakı dövrlərdə əvəzəşdirilir.

Maliyyə aktivinin balans dəyəri, belə dəyərin ehtiyatlar hesabına azalmasını nəzərdə tutan kreditlər və debitor borcları hali istisna edilməklə, bütün maliyyə aktivləri üçün birbaşa olaraq ehtimal olunan dəyərsizləşmə zərəri məbləğində azaldılır. Kreditlər və ya debitor borcu ümidsiz borc hesab edildikdə, belə məbləğlər ehtiyatlar hesabına qarşı silinir. Əvvəller silinmiş məbləğlərin daha sonra qaytarılması ehtiyat hesabına kreditləşdirilir. Ehtiyatlar hesabının balans məbləğindəki dəyişikliklər mənfəət və ya zərər üzrə tanınır.

Satılık bilen ("SB") maliyye aktivlerinin dəyərsizləşməsi zamanı əvvəller digər məcmu mənfeət üzrə tanınmış məcmu gəlir və ya zərərlər dövr üzrə mənfeət və ya zərər şəklində yenidən təsnifləşdirilir.

Amortizasiya olunmuş dəyerlər ölçülen aktivlər halında, sonrakı dövrdə ehtimal olunan dəyərsizləşmə zərəri azalarsa və bu azalmanın dəyərsizləşmənin uçotda tanındığı andan sonra baş vermiş hadisə ilə obyektiv şəkildə əlaqələndirilə bilərsə, bundan qabaq uçotda tanınmış ehtimal olunan dəyərsizləşmə zərəri mənfeət və ya zərər hesabına əvəzləşdirilir, bu şərtlə ki, dəyərsizləşmənin əvezləşdirildiyi tarixdə investisiyanın balans məbləği dəyərsizləşmə uçotda tanınmadığı təqdirdə amortizasiya dəyerindən artıq olmasın.

SB borc qiymətli kağızlar halında isə, investisiyaların ədalətli dəyerindəki artım dəyərsizləşmə zərərinin tanındığı andan sonra baş vermiş hadisə ilə obyektiv şəkildə əlaqələndirildikdə, dəyərsizləşmə üzrə zərər mənfeət və ya zərər hesabına əvəzləşdirilir.

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması. Şirket yalnız aktivdən pul daxilolmaları üzrə onun müqavilə hüquqlarının vaxtı bitdikdə, yaxud maliyyə aktivini və aktiv üzrə mülkiyyət hüquqları ilə bağlı bütün risk və mükafatları əsas etibarilə digər tərəfə ötürükdə maliyyə aktivinin tanınmasını dayandırır. Şirket aktiv üzrə mülkiyyət hüquqları ilə bağlı bütün risk və mükafatları əsas etibarilə digər tərəfə köçürməzsə və ya özündə saxlamazsa və köçürülmüş aktiv üzərində nəzaretini davam etdirərsə, o, aktiv üzrə saxlanılmış payını və bununla əlaqədar ödəyəcəyi məbləğlər müqabilində öhdəliyi uçotda tanıyır. Şirket ötürülmüş aktiv üzrə mülkiyyət hüququ ilə bağlı risk və mükafatları əsas etibarilə özündə saxlayarsa, o, belə maliyyə aktivini uçotda tanımağa davam edir və aldığı məbləğlər ilə əlaqədar girovu təmin edilmiş borc vasaitlerini də uçotda tanıyır.

Maliyyə aktivinin tanınması tamamilə dayandırıldığı halda, maliyyə aktivinin balans dəyeri ilə nəzəri olaraq alınmış və alınacaq məbləğlər və digər məcmu mənfeətdə tanınmış və kapitalda toplanan yiğilmiş gəlir və zərərlər arasındaki fərq mənfeət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır.

Maliyyə aktivinin tanınmasının tamamilə dayandırılması halından başqa digər hallarda (məs., Şirket ötürülmüş aktivlərin bir hissəsini almaq hüququnu saxlayırsa), Şirket maliyyə aktivinin əvvəl müəyyən edilmiş balans dəyerini maliyyə çətinliyi davam etdiyi müddətdə tanımağa davam etdiyi hissə ilə aktivlərin ötürülməsi tarixində həmin hissələrin nisbi ədalətli dəyerləri əsasında artıq tanınmayan hissə arasında bölüşdürür. Artıq tanınmayan hissəyə aid edilmiş balans dəyeri ilə artıq tanınmayan hissə üzrə alınmış ödəniş məbləği və ona aid edilmiş, digər məcmu mənfeət haqqında hesabatda tanınmış hər hansı yiğilmiş gəlir və ya zərər arasında fərq mənfeət və ya zərər uçotunda tanınır. Digər məcmu mənfeət haqqında hesabatda tanınmış yiğilmiş gəlir və ya zərər tanınması davam edən hissə ilə belə hissələrin ədalətli dəyeri əsasında tanınması artıq dayandırılmış hissə arasında bölüşdürülrən.

Maliyyə öhdəlikləri və buraxılmış kapital alətləri

Borc və ya kapital qismində təsnifləşdirmə. Borc və kapital alətləri müqavilə şərtlərinin mahiyyətinə, habelə maliyyə öhdəliyi və kapital alətlərinin anlayışlarına əsasən maliyyə öhdəlikləri yaxud da kapital kimi təsnif edilir.

Kapital alətləri. Kapital aləti bütün öhdəliklər çıxıldıqdan sonra müəssisənin aktivlərinə qarşı qalan pay hüququnu təsdiqləyen hər hansı müqavilədir. Şirket tərəfindən buraxılmış kapital alətləri birbaşa emissiya xərcləri çıxılmaqla əldə edilmiş gəlirlər kimi tanınır.

Digər maliyyə öhdəlikləri. Digər maliyyə öhdəlikləri əməliyyat xərcləri çıxılmaqla ilkin anda ədalətli dəyerlə ölçülür.

Digər maliyyə öhdəlikləri sonradan effektiv faiz metodunu istifadə edilməklə və faiz xərclərini effektiv gəlir əsasında tanımaqla amortizasiya olunmuş dəyerlə ölçülür.

Effektiv faiz metodu maliyyə öhdəliyinin amortizasiya olunmuş dəyerinin hesablanması və faiz xərclərinin müvafiq dövr üzrə bölüşdürülməsi üsuludur. Effektiv faiz dərəcəsi borc alətinin nəzərdə tutulan müddəti və ya (məqsədəmüvafiq hallarda) daha qısa müddət ərzində hesablanmış gelecek nağd pul daxilolmalarını (o cümlədən, effektiv faiz dərəcəsinin ayrılmaz hissəsini teşkil edən məntəqələrdə ödənilmiş yaxud alınmış bütün haqlar, əməliyyat xərcləri və digər mükafat yaxud endirimlər) ilkin tanınma anında xalis balans dəyerinə dəqiqlikə diskontlaşdırın dərəcədir.

Maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması. Maliyyə öhdəliyinin tanınması yalnız ve yalnız Şirkət öz ödeniş öhdəliyini yerine yetirdikdə, belə öhdəlik lağv olunduqda yaxud müddəti başa çatdıqda dayandırılır. Mövcud maliyyə öhdəliyi tam başqa şərtlərlə eyni kreditorun təqdim etdiyi digər öhdəliklə evezlənərsə, yaxud mövcud öhdəliye əhəmiyyətli düzəlişlər edilərsə, belə evezləmə və ya düzəliş ilkin öhdəliyin tanınmasının dayandırılması və yeni öhdəliyin tanınması kimi qəbul edilir. Tanınması dayandırılmış maliyyə öhdəliyinin balans dəyeri və nəzəri olaraq ödənilmiş və ödəniləcək məbləğlər arasındaki fərq mənfəət və ya zərər və məcmu mənfəət haqqında hesabatda tanınır.

Lizinq. Lizinqlər o zaman maliyyə lizinqləri kimi təsnifləndirilir ki, belə lizinq şərtlərinə görə mülkiyyət hüququ üzrə bütün risk və mükafatlar əsas etibarilə icarəciyə ötürülür. Bütün digər lizinqlər əməliyyat lizinqləri kimi təsnifləndirilir.

Şirkət icarəyə götürən tərəf kimi. Əməliyyat lizinqi ilə bağlı ödənişlər, lizinq obyekti olan aktiv üzrə iqtisadi mənfəətin tanınması üçün belə mənfəətin daxil olduğu müddəti daha uyğun əks etdirən digər bir metodun istifadə edildiyi hallar istisna olmaqla, lizinq müddəti ərzində düzəltli metod əsasında xərc kimi tanınır.

Əməliyyat icarəsi sövdəleşməsinin bağlanması üçün icarə stimulları eldə olunduqda belə stimullar öhdəlik kimi tanınır. Stimullar üzrə ümumi mənfəət, lizinq obyekti olan aktiv üzrə iqtisadi mənfəətin tanınması üçün belə mənfəətin daxil olduğu müddəti daha uyğun əks etdirən digər bir metodun istifadə edildiyi hallar istisna olmaqla, düz xətt üsulu əsasında icarə haqqı xərclərinin azalması kimi tanınır.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri kassadakı vəsaitlərdən, tələblə depozitlərdən və məlum məbləğdə pul vəsaitinə çevrilərkən dəyərində cüzi dəyişiklik riski daşıyan, ilkin ödeniş müddəti 90 günü aşmayan qısamüddəlli yüksək likvidli investisiyalardan ibarətdir.

Əmlak və avadanlıq. Əmlak və avadanlıq yiğilmiş köhnəlmə və yiğilmiş dəyərsizləşmə zərəri çıxılmaqla ilkin dəyərdə uçotda qeyd edilir.

Köhnəlmə düz xətt metodundan istifadə etməklə aktivlərin faydalı istismar müddətində qalıq dəyeri çıxıldıqdan sonra ilkin dəyeri və ya onların qiymətləndirməsinin hesabdan silinməsi məqsədile uçotda tanınır. Texmin edilən faydalı istismar müddətləri, qalıq dəyərləri və köhnəlmə metodu geləcək dövrlər üzrə uçotu aparılan hesablamalarda hər hansı dəyişikliklərin aşağıdakı illik dərəcələrlə təsiri nəzərə alınmaqla hər hesabat dövrünün sonunda təhlil edilir:

Mebel, daşınmaz əmlak və sair Kompüter və ofis avadanlığı	4-5 il 4-5 il
--	------------------

Əmlak və avadanlıq obyektləri satıldığda, yaxud onlardan davamlı istifadənin gələcəkdə heç bir iqtisadi mənfəət gətirməyəcəyi ehtimal edildikdə, belə obyektlərin tanınması dayandırılır. Əmlak və avadanlıq obyektlərinin satılması yaxud hesabdan silinməsindən yaranan hər hansı gəlir yaxud zərər satışdan eldə olunmuş gəlir ilə aktivin balans dəyeri arasındaki fərq kimi müəyyən olunur və mənfəət və ya zərər hesabında tanınır.

Qeyri-maddi aktivlər

Ayrıca alınmış qeyri-maddi aktivlər. Müəyyən istismar müddəti olan ayrı-ayrılıqda alınmış qeyri-maddi aktivlər yiğilmiş köhnəlmə və yiğilmiş dəyərsizləşmə zərəri çıxılmaqla ilkin maya dəyeri ilə uçotda qeyd edilir. Amortizasiya aktivin texmin edilən faydalı istismar müddəti ərzində düz xətt metodundan istifadə etməklə uçotda tanınır. Texmin edilən faydalı istismar müddəti və köhnəlmə metodu geləcək dövrlər üzrə uçotla alınan texminlərdəki hər hansı dəyişikliklərin təsiri nəzərə alınmaqla hər hesabat dövrünün sonunda təhlil edilir. Ayrılıqda alınmış və qeyri-müəyyən istismar müddətləri olan qeyri-maddi aktivlər yiğilmiş dəyərsizləşmə zərərləri çıxılmaqla ilkin dəyerle uçotla alınır. Kapitallaşdırılmış komputer program təminatı 4-5 il istismar müddətlərini istifadə etməklə düz-xətt metodu əsasında amortizasiya olunur. Digər qeyri-maddi aktivlər üçün istismar müddəti 5-15 ildir

Qeyri-maddi aktivlərin tanınmasının dayandırılması Qeyri-maddi aktivlər satılaraq hesabdan silindiğdə, yaxud onların sonrakı istismarı və ya satılması gələcəkde iqtisadi mənfəət gətirmədikdə, belə aktivlərin tanınması dayandırılır. Qeyri-maddi aktivlərin tanınmasının dayandırılmasından yaranan gəlir və ya zərər, belə aktivlərin balans dəyeri ilə satışdan eldə olunan xalis gəlir məbləği arasındaki fərq kimi ölçülür və aktivin tanınması dayandırıldığı zaman mənfəət və ya zərər hesabında tanınır.

Maddi ve qeyri-maddi aktivlərin dəyərsizləşməsi. Şirkət maddi və qeyri-maddi aktivlərin dəyərsizləşməyə məruz qalaraq qiymətlərinin düşüb – düşmədiyini müəyyənləşdirmək üçün hər hesabat dövrünün sonunda belə aktivlərin balans dəyerini təhlil edir. Dəyərsizləşmənin baş verdiyinə dəlalet edən hər hansı hallar mövcud olarsa, dəyərsizləşmə üzrə zərərin (əgər varsa) həcmini müəyyən etmək üçün aktivin bərpə dəyeri hesablanır. Aktivin fərdi hallarda bərpə dəyerini hesablamaq mümkün olmazsa, Şirkət Qrup belə aktivin aid olduğu gəlir getirən aktivlər qrupunun bərpə dəyerini müəyyən edir. Aktivin yerləşdirilməsinə müvafiq və ardıcılılığı gözlənilən əsaslar müəyyən edildiyi hallarda, korporativ aktivlər, həcminin, fərdi gəlir getirən aktivlər qrupunda yerləşdirile bilər yaxud, başqa cür, müvafiq qaydada və ardıcılığı gözlənilməklə yerləşdirilmə əsasları müəyyən edilmiş ən kiçik gəlir getirən aktivlər qrupunda yer alır.

Bərpə dəyeri ədaletli dəyərdən satış və istifadə dəyərlərini çıxıldıldan sonra alınan daha yüksək məbləğdir. İstismar dəyerini qiymətləndirərkən texmin edilən gelecek dövrlərin pul axınları pulun vaxt üzrə dəyərinin və gelecek pul axınları ilə bağlı texminlər düzəliş edilməmiş aktiv üçün səciyyəvi olan risklərin hazırlı bazar qiymətləndirilməsini özündə eks etdirən vergiye qədərki diskont dərəcəsindən istifadə etməklə cari dəyərinə qədər diskontlaşdırılır.

Aktivin (yaxud gəlir getirən aktivlər qrupunun) bərpə dəyərinin onun balans dəyərindən az olduğu hesablanarsa, belə aktivin (yaxud gəlir getirən aktivlər qrupunun) balans dəyeri bərpə dəyərinə kimi azaldılır. Dəyərsizləşmə zərərinin yenidən qiymətləndirmədən irəli gələn azalma kimi hesab edildiyi hal olaraq müvafiq aktiv uçotda yenidənqiymətləndirilmiş dəyərdə eks olunmayana qədər, belə zərər dərhal mənfəət və ya zərər hesabında tanınır.

Dəyərsizləşmə üzrə zərər sonradan əvəzlaşdırılarsa, aktivin (yaxud gəlir getirən aktivlər qrupunun) balans dəyeri hesablanması düzəliş verilmiş bərpə dəyərinə qədər artırılır, bu şərtlə ki, artırılmış belə balans dəyeri aktivin (yaxud gəlir getirən aktivlər qrupunun) dəyərsizləşmə zərərinin tanınmadığı keçmiş illerdə müəyyən edilmiş balans dəyərindən artıq olmasın. Dəyərsizləşmə üzrə zərərin əvəzlaşdırılməsinin yenidənqiymətləndirmədən irəli gələn artım kimi hesab edildiyi hal olaraq müvafiq aktiv yenidənqiymətləndirilmiş dəyərle uçotda eks edilməyənə qədər, belə zərərin əvəzlaşdırılması dərhal mənfəət və ya zərər hesabında tanınır.

Vergi. Mənfəət vergisi xərcləri ödənilməli olan cari vergi və təxirə salınmış vergidən ibarətdir.

Cari vergi. Ödənilməli olan cari vergi il üzrə vergiye cəlb olunan mənfəət əsasında tutulur. Vergiye cəlb olunan mənfəət digər illerdə vergiye cəlb olunmuş, yaxud gəlirdən çıxılan və heç vaxt vergiye cəlb olunmayan, yaxud gəlirdən çıxılmayan gəlir və xərclər müddəələri ilə əlaqədar mənfəət və ya zərər və məcmü mənfəət haqqında hesabatda eksini tapmış mənfəətdən fərqlənir. Şirkətin cari vergi ilə bağlı öhdəliyi qanuni qüvvəyə minmiş və ya hesabat dövrünün sonuna tam həcmidə qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır.

Təxirə salınmış vergi

Təxirə salınmış vergi konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarında eks olunan aktiv və öhdəliklərin balans dəyeri ilə vergiye cəlb olunan mənfəətin hesablanması istifadə edilen müvafiq vergi bazası arasındaki müvəqqəti fərq əsasında tanınır. Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri, ümumi hal olaraq, vergiye cəlb olunan bütün müvəqqəti fərqlər üçün tanınır. Təxirə salınmış vergi aktivləri, ümumi hal olaraq, gəlirdən çıxılan bütün müvəqqəti fərqlər üçün tanınır, bu şərtlə ki, belə müvəqqəti fərqlərin hesaba alınması üçün gələcəkdə vergiye cəlb olunacaq mənfəətin eldə olunması ehtimal edilsin. Müvəqqəti fərqlər qudvilden, yaxud da nə vergiye cəlb olunan mənfəətə, nə də uçotda eks olunmuş mənfəətə təsir göstərən əməliyyatlar üzrə digər aktiv və öhdəliklərin ilkin tanınmasından (müəssisə birləşmələri istisna edilməklə) irəli gələrsə, təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri uçotda tanınır.

Təxirə salınmış vergi aktivlərinin balans dəyeri hər hesabat dövrünün sonunda təhlil edilir və aktivin bütün və ya müəyyən hissəsinin bərpə olunması üçün yetərli vergiye cəlb edilən mənfəətin yaranacağı ehtimalı olmayan həddə qədər azaldılır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri qüvvəyə minmiş və ya hesabat dövrünün sonuna tam olaraq qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə (və vergi qanunlarına) əsaslanmaqla aktivin satıldığı və ya öhdəliyin yerinə yetirildiyi dövrdə tətbiq olunacağı gözlənilən vergi dərəcəsi ilə ölçülür. Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəliklərinin ölçülümesi Şirkətin hesabat dövrünün sonunda aktiv və öhdəliklərin balans dəyerini bərpə edəcəyi və ya ödəcəyini gözlədiyi halda yarana bilecek vergi nəticələrini özündə eks etdirir.

İl üzrə cari və texirə salınmış vergi. Cari və texirə salınmış vergi mənfeət və ya zərər və digar məcmu mənfeət haqqında hesabatda, yaxud birbaşa olaraq kapitalda göstərilən müddealarla bağlı olduğu və netice etibarı ilə, müvafiq olaraq digər məcmu mənfeət və ya birbaşa kapital maddəsi kimi tanındığı hallar istisna edilməklə, mənfeət və ya zərər hesabında tanınır.

Əməliyyat vergileri. Şirkətin fəaliyyət göstərdiyi ölkələrdə qrupun fəaliyyəti ilə əlaqədar olaraq hesablanan bir sıra digər vergiler tətbiq edilir. Belə vergilər əməliyyat xərclərinin tərkib hissəsi kimi mənfeət və ya zərər və məcmu mənfeət haqqında hesabata daxil edilir.

Heyatla bağlı xərclər və digər aidiyyatı ödəmələr. Maaşlar, emek haqları, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Pensiya və Sosial Sığorta Fondlarına ödəmələr ödənişli illik məzuniyyət və xəstəliklə bağlı məzuniyyət, bonuslar və digər qeyri-pul mükafatları Şirkətin işçiləri tərəfindən xidmətlərin göstərildiyi il üzrə hesablanır. Azərbaycan Dövlət Pensiya və Sosial Sığorta Fonduna ödənişler müəyyən olunmuş ayırmalardır və bu səbəbdən də Şirkətin həmin ödənişlərlə bağlı hər hansı digər öhdəlikləri yoxdur.

Ehtiyatlar. Ehtiyatlar Şirkətin keçmişdə baş vermiş hadisənin nəticəsi olaraq hazırda öhdəliyi (hüquqi yaxud konstruktiv) olduqda tanınır; bu zaman Qrupdan öhdəliyin yerinə yetirilməsinin tələb olunacağı ehtimal edilir və öhdəlik məbləği etibarlı şəkildə hesablanıa bilir.

Ehtiyatlar kimi tanınan məbləğ öhdəliklə bağlı risk və qeyri-müəyyənlilikləri nəzərə almaqla hesabat dövrünün sonunda cari öhdəliyin yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar tələb olunan məbləğlərin ən düzgün hesablanmasıdır. Ehtiyat ayırmaları hazırlı öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün hesablanmış pul vəsaitləri axına istinad etməklə ölçülərsə, onun balans dəyəri (pulun zaman dəyərinin təsiri əhəmiyyətli olduqda) həmin pul vəsaitlərinin cari dəyərinə bərabər olur.)

Ehtiyatların yerləşdirilmesi üçün tələb olunan müəyyən və ya bütün iqtisadi mənfeətin kənar təriflər vasitəsilə bərpa edilecəyi gözlenilirsə, bu vəsaitin qaytarılması və alınacaq belə vəsaitlərin düzgün qiymətləndirilməsi bərədə qəti əminlik olduqda alınacaq məbləğ uçotda aktiv kimi tanınır.

Şərti aktiv və öhdəliklər. Şərti öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınmır, lakin, hesablaşma üzrə vəsaitlərin azalması ehtimalı olduqda, belə öhdəliklər açıqlanmalıdır. Şərti aktivlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınmır, lakin, onlarla bağlı iqtisadi mənfeətin əldə olunacağı ehtimal edildikdə açıqlanmalıdır.

Xarici valyuta əməliyyatları. Şirkətin maliyyə hesabatları hazırlanarken, onun əməliyyat valyutasından başqa digər valyuta (xarici valyutalar) ilə aparılan əməliyyatlar belə əməliyyatların aparıldığı tarixdə üstünlük təşkil edən mübadilə məzənnələri ilə qeydə alınır. Hər hesabat dövrünün sonunda, xarici valyuta ilə ifadə olunmuş pul vəsaitlərinin valyuta mövqeyi ədalətli dəyərin müəyyən olunduğu tarixdə üstünlük təşkil edən məzənnə ilə təkrar qiymətləndirilir. Xarici valyutada ədalətli dəyər ilə uçota alınmış qeyri-pul vəsaitlərinin valyuta mövqeyi ədalətli dəyərin müəyyənləşdirildiyi tarixdə üstünlük təşkil edən məzənnə ilə təkrar qiymətləndirilir. İlk dəyərlə xarici valyutada ölçülmüş qeyri-pul vəsaitlərinin valyuta mövqeyi təkrar qiymətləndirilir.

Pul vəsaitləri üzrə mübadilə fərqləri mənfeət və ya zərərdə baş verdiyi dövrde tanınır.

İlin sonunda maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı Şirkətin tətbiq etdiyi valyuta mübadiləsi məzənnələri aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2013-cü II	31 dekabr 2012-ci II
AZN/1 ABŞ dolları	0.7845	0.7865
AZN/1 Avro	1.0780	1.0377

3. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və texminlərlə bağlı qeyri-müəyyənliliyin əsas mənbələri

Yuxarıda eks olunan mühasibat qaydalarını tətbiq edərkən, şirkət rəhbərliyindən digər mənbələrdən açıq əldə edilmesi mümkün olmayan aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə dair mühakimələr, hesablamalar və texminlərin irəli sürülməsi tələb olunur. Hesablamalar və əlaqədar texminlər keçmiş təcrübəyə və müvafiq hesab edilən digər amillərə əsaslanır. Faktiki nəticələr həmin texminlərdən fərqli ola bilər.

Təxminlər və əsas götürülen fərziyyələr davamlı qaydada təhlil edilir. Mühasibat təxminlərinə olan düzəlişlər, belə düzəliş yalnız onun baş verdiyi dövrə təsir göstərdikdə həmin dövrdə, cari və gələcək dövrlərə təsir göstərdikdə isə, düzəlişin baş verdiyi və gələcək dövrdə tanınır.

Təxminlərlə bağlı qeyri-müəyyənliyin əsas mənbələri. Aşağıda gələcək dövrlərə aid əsas fərziyyələr və hesabat dövrünün sonuna təxminlərlə bağlı qeyri-müəyyənliyin əsas mənbələri göstərilir ki, bu da növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsi riskini daşıyır.

Sığorta müqavilələri üzrə qaldırılmış iddialardan yaranan son öhdəlik Sığorta müqavilələri üzrə qaldırılmış iddialardan yaranan son öhdəliyin hesablanması qərarın verilməsini tələb edir. Öhdəliyin hesablanması zamanı nəzəra alınmalıdır olan bir neçə qeyri-müəyyən mənbələr varlı ki, Şirkət də son olaraq bütün bu iddialar üzrə ödənişlər aparacaqdır.

Sığorta zərəri ehtiyatları

Zərər yaranmış iddialar üçün hesablamaların cəmini əks etdirir. Zərər ehtiyatı çəkilmiş xərclər üçün hesablamaların məcmusunu əks etdirir və RBNS və IBNR-ə daxil edilir. RBNS hesabat olunmuş, lakin hesabat tarixinə yerinə yetirilməmiş iddialarla bağlı təmin edilir. Qiymətləndirmə şirkət tərəfindən hesabat tarixindən sonra yerinə yetiriləcək sığorta hadisəsinin araşdırılması zamanı eldə olunmuş məlumat əsasında aparılır. IBNR tarixi məlumat, ehtimal olunan yekun zərər əmsalları və hesabat olunan təxminin iddiaların artması faktorlarına əsaslanmaqla zərərin artması modellerinin müəyyən edilməsi üçün istifadə olunan aktuar metod əsasında müəyyən edilir. Gələcək pul daxilişmalarının həm məbləğini, həm də vaxtını qiymətləndirmek üçün istifadə olunan metodologiya və fərziyyələr zərər təxminləri ilə faktiki zərər arasında hər hansı fərqləri azaltmaq üçün mütemadi şəkildə nəzərdən keçirilir.

Kreditlerin və debitor borclarının dəyərsizləşməsi

Şirkət dəyərsizləşməni müəyyən etmək məqsədilə kreditlər və debitor borclarını mütemadi olaraq nəzərdən keçirir. Şirkətin kreditlər və debitor borcları portfelində baş vermiş dəyərsizləşmə üzrə zərərin tanınması üçün kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlar yaradılır. Şirkət kreditlər və debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlara dair mühasibat təxminlərini qeyri-müəyyən hesab edir, ona görə ki, (i) onlar gələcək defolt dərəcələri barədə fərziyyələrin, eləcə də dəyərsizləşmiş kreditlər və debitor borcları ilə bağlı potensial itkilerin yaxın keçmişdəki fəaliyyət nəticələrinə əsaslanması səbəbindən dəyişikliklərə çox məruz qalır və (ii) Şirkətin hesablaşığı zərər ilə faktiki zərər arasında hər hansı əhəmiyyətli fərq müqabilində ondan gələcək dövrlərdə maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərə biləcək ehtiyatların qeyd edilməsi tələb oluna biler.

Borcalanlar maliyyə çətinlikləri ilə üzləşdikdə və belə borcalanlara dair tarixi məlumat mənbələri az sayda olduqda, Şirkət hər hansı dəyərsizləşmə üzrə zərərin məbləğini hesablaşmaq üçün rəhbərliyin mülahizələrindən istifadə edir. Eynilə, Şirkət keçmiş fəaliyyət nəticələri, keçmiş müştəri davranışları, qrup daxilində borcalanın ödəniş etmə vəziyyətindəki mənfi dəyişiklikləri göstərən müşahidə oluna bilən məlumatlar, eləcə də qrup daxilində aktiv üzrə öhdəliyin yerinə yetirilməməsi halları ilə əlaqəli olan ölkə və yerli iqtisadi şəraitlərə əsaslanmaqla gələcək pul axınlarındakı dəyişiklikləri hesablayır. Rehberlik kredit riski ilə səciyyələnən aktivlər halında əvvellər baş vermiş zərər üzrə keçmiş təcrübəye və kreditlər qrupunda olduğu kimi dəyərsizleşməyə deləlet edən obyektiv sübutlara əsaslanan təxminlərdən istifadə edir. Şirkət tarixi məlumatlarda əksini tapmamış hazırlı şəraitlərin qeyd edilməsi məqsədilə kreditlər qrupu üzrə müşahidə oluna bilən məlumatlara düzəliş etmək üçün rəhbərliyin mülahizələrindən istifadə edir.

Maliyyə hesabatlarında maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat müddəasının daxil edilməsi mövcud iqtisadi və siyasi şəraitlərə əsasən müəyyən olunmuşdur. Şirkət Azərbaycan Respublikasında belə şəraitlərdə hənsi dəyişikliklərin baş verəcəyini və belə dəyişikliklərin gələcək dövrlərdə maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlara necə təsir göstərəcəyini qabaqcadan söyləmək iqtidarında deyil.

Təxire salınmış vergi aktivlərinin bərpa olunma mümkünlüyü Şirkətin rəhbərliyi hesabat tarixində təxire salınmış vergi aktivlərinə qarşı qiymətləndirmə ehtiyatının yaradılmasına ehtiyac olmadığına əminidir, çünki, təxire salınmış vergi aktivinin tamamilə realize olunacağı daha çox ehtimal edilir. Təxire salınmış vergi aktivlərinin balans dəyəri 31 dekabr 2013-cü və 2012-ci il tarixlərinə müvafiq olaraq 17,362 manat və 71,144 manat təşkil etmişdir.

4. Yeni ve düzeliş edilmiş maliyyə hesabatlarının beynəlxalq standartlarının tətbiqi (MHBS)

Hesabat olunan nəticələrə və maliyyə vəziyyətinə təsir etməyən standartlar. Aşağıdakı yeni ve düzeliş edilmiş standartlar cari ildə qəbul edilmişdir. Onların qəbul edilməsi bu maliyyə hesabatlarında hesabat olunan məbləğlərə hər hansı mühüm təsir göstərməmişdir.

Konsolidasiya, birgə razılaşmalar, asılı müəssisələr və açıqlamalar üzrə yeni və düzeliş edilmiş standartlar

2011-ci ilin may ayında konsolidasiya, birgə razılaşmalar, asılı müəssisələr və açıqlamalara dair beş standart toplusu buraxılmışdır ki, bu standartlara da MHBS 10 *Konsolidə edilmiş maliyyə hesabatları*, MHBS 11 *Birgə razılaşmalar*, MHBS 12 *Diger müəssisələrdə iştirak paylarının açıqlanması*, MUBS 27 *Fərdi maliyyə hesabatları* (2011-ci ildə düzeliş edildiyi kimi) və MUBS 28 *Asılı və Birgə Müəssisələrə investisiyalar* (2011-ci ildə düzeliş edildiyi kimi) daxil idi. Bu standartlar buraxıldıqdan sonra bu standartlara keçid üzrə müəyyən təlimatları aydınlaşdırmaq üçün MHBS 10-a, MHBS 11-ə və MHBS 12-yə düzelişlər buraxılmışdır.

Şirkət fərdi maliyyə hesabatlarını nəzərdən keçirdiyindən bu standartlar tətbiq olunmur.

Maliyyə Alətləri: Məlumatın Açılınması adlı MHBS 7-yə düzelişlər. Açıqlamalar – Maliyyə aktivlərinin ötürülməsi adlı MHBS 7-yə düzelişlər maliyyə aktivlərinin ötürülməsi zamanı riskə məruzqalma ilə bağlı şəffaflığın artırılması məqsədilə maliyyə aktivlərinin ötürülməsi əməliyyatları üçün açıqlama tələblərini artırır.

Cari ildə Şirkət tanınması dayandırılmamış hər hansı maliyyə aktivlərinin ötürülməsini həyata keçirməmişdir. Bu səbəbdən düzelişlərin tətbiqinin Şirkətin maliyyə hesabatlarına heç bir təsiri müşahidə edilməmişdir.

Maliyyə hesabatlarının təqdimati haqqında MUBS 1-ə düzelişlər (2011-ci ilin iyun ayında düzeliş edilmiş). Şirkət Diger Məcmu Mənfəət Maddələrinin Təqdimatı adlı MUBS 1-ə düzelişləri qüvvəyə minmə tarixindən əvvəl (1 iyul 2012-ci il tarixindən başlayan və ondan sonrakı illik dövrlər üçün) tətbiq etmişdir. Düzeliş mənfəət və ya zərər və məcmu mənfəət haqqında hesabatda tələb oluna açıqlama dərəcəsini artırır.

MUBS-1-ə düzelişlərin tətbiqi mənfəət və ya zərər üzrə nəticələrə, məcmu mənfəətə və cəmi məcmu mənfəətə hər hansı təsir göstərməmişdir

MHBS 13 - Ədalətli dəyerin ölçüləməsi. Şirkət MHBS 13-ü ilk dəfə bu il tətbiq etmişdir. MHBS 13 ədalətli dəyerin ölçüləməsi və açıqlanması üçün vahid qaydaları müəyyən edir. MHBS 13-n əhətə dairesi genişdir; ədalətli dəyerin ölçüləməsi tələbləri hem maliyyə, hem də qeyri-maliyyə alətləri maddələrinə şamil olunur ki, bununla əlaqədar digər MHBS-lər Pay Alətləri əsasında ödəmə adlı MHBS 2-yə daxil olan pay alətləri üzrə ödəmə əməliyyatları, icarə haqqında MUBS 17-yə daxil olan icarə əməliyyatları və ədalətli dəyerin ölçüləməsinə oxşar olan lakin ədalətli dəyer ölçüləməsi olmayan qiymətləndirmələr (məsələn, ehtiyatların qiymətləndirilməsi məqsədilə xalis satış dəyeri və ya dəyərsizləşmenin qiymətləndirilməsi üçün istismar dəyeri) istisna olmaqla ədalətli dəyerin ölçüləməsini və onunla bağlı açıqlamaları tələb edir və ya buna icazə verir.

MHBS 13 ədalətli dəyeri hazırkı bazar şəraitində qiymətləndirmə tarixinə əsas (və ya en üstün) bazarda düzgün təşkil olunmuş əməliyyat üzrə aktivin satılmasından əldə oluna bilən və ya öhdəliyin ötürülməsi üçün ödənilmiş qiymət kimi müəyyən edir MHBS 13 əsasında ədalətli dəyer qiymətin bilavasitə müşahidə olunmasından və ya digər qiymətləndirmə vasitəsini istifadə etməklə hesablanmasıdan asılı olmayıraq çıxış qiymətidir. Həmçinin MHBS 13-ə geniş açıqlama tələbləri daxildir.

MHBS 13 - 1 yanvar 2013-cü il tarixindən etibarən keçmiş dövrləre aid etməkə tətbiqi tələb edir. Bundan əlavə, müəssisələrə verilmiş xüsusi keçid müddəaları bu standartı ilk dəfə tətbiq etməzdən əvvəlki dövrlər üçün təqdim olunan müqayisəli məlumatda bu standartda müəyyən olunan açıqlama tələblərinin onlar tərəfindən tətbiq edilməsinə ehtiyac olmadığını müəyyən edir. Bu keçid müddəalarına əsasən müəssisə 2012-ci il müqayisəli dövrü üçün MHBS 13 ilə tələb olunan hər hansı yeni açıqlamalar verməmişdir. Əlavə açıqlamalardan başqa, MHBS 13-ün tətbiqi maliyyə hesabatlarında tanınmış məbləğlərə hər hansı mühüm təsir göstərməmişdir.

Maliyyə hesabatlarının təqdimatı haqqında MUBS 1-ə düzəlişlər (2009-2011-ci illəri əhatə edən və 2012-ci ilin may ayında buraxılmış MHBS-lərə illik təkmilləşmələrin bir hissəsi kimi)

2009-2011-ci illəri əhatə edən illik təkmilləşmələr çərçivəsində MHBS-lərə çoxlu sayıda düzəlişlər edilmişdir. Şirkətə aid olan düzəlişlərə keçmiş dövrün əvvalinə (maliyyə vəziyyəti haqqında üçüncü hesabat) maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın və aidiyəti qeydlərin təqdim olunma vaxtı ilə bağlı MUBS 1-ə edilmiş düzəlişlər daxildir. Düzəlişlər maliyyə vəziyyəti haqqında üçüncü hesabatın (a) müəssisə mühəsibat uçotunu keçmiş dövrlərə aid etmək tətbiq etdikdə və ya maliyyə hesabatlarındakı maddələri keçmiş dövrlərə aid etmək yenidən bəyan etdikdə və ya yenidən təsnifləndirdikdə və (b) keçmiş dövrlərə aid olunan tətbiq, yenidən bəyannamə və ya yenidən təsnifləndirmə maliyyə vəziyyəti haqqında üçüncü hesabatdakı məlumatə mühüm təsir etdikdə tələb olunduğunu müəyyən edir. Düzəlişlər aidiyəti qeydlərin maliyyə vəziyyəti haqqında üçüncü hesabata əlavə edilmesi tələbinin olmadığını müəyyən edir.

Mənfaət vergisi haqqında MUBS 12-ya düzəlişlər. "Texirə salınmış vergiler: Baza aktivlərinin berpasi" haqqında MUBS 12-ya düzəlişlər (dekabr 2010-cu il) Investisiya mülkiyyəti haqqında MUBS 40-a uyğun olaraq ədalətli dəyer modelini istifadə etməklə investisiya mülkiyyətinin ölçüləməsi zamanı texirə salınmış vergi öhdəlikləri və texirə salınmış vergi aktivlərinin qiymətləndirilməsi üzrə praktiki yanaşmadır. Bu düzəlişlərə əsasən investisiya mülkiyyətinin satış vasitəsilə tam bərpa olunacağı ehtimal edilir. Bu ehtimal o halda təkzib edilir ki, investisiya mülkiyyəti, belə mülkiyyət üzrə iqtisadi mənfaətin əsas hissəsinin satış vasitəsilə deyil, uzun müddət ərzində sərf edilməsini nəzərdə tutan biznes model çərçivəsində saxlansın.

Buraxılmış lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni və düzəliş edilmiş MHBS-lər

Şirkət buraxılmış lakin hələ qüvvəyə minməmiş aşağıdakı yeni və düzəliş edilmiş MHBS-ləri tətbiq etməmişdir:

MHBS 9 Maliyyə Alətləri

MHBS 9-un icbari qüvvəyə minmə tarixi və Keçid Açıqlamaları haqqında MHBS 9 və MHBS 7-ye düzəlişlər²

Investisiya müəssisələri haqqında MHBS 10, MHBS 12 və MUBS 27-ye düzəlişlər¹

Maliyyə aktivlərinin və Maliyyə öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi haqqında MUBS 32-ye düzəlişlər¹

¹ Daha erkən tətbiqinə icazə verilməklə, 1 yanvar 2014-cü il tarixində başlayan və ya ondan sonrakı illik dövrlər üçün qüvvədədir.

² Daha erkən tətbiqinə icazə verilməklə, 1 yanvar 2015-ci il tarixində başlayan və ya ondan sonrakı illik dövrlər üçün qüvvədədir.

MHBS 9 Maliyyə Alətləri. Bu standart 2009-cu ilin noyabr ayında buraxılmışdır və maliyyə aktivlərinin təsnifikasi və qiymətləndirilməsi üçün yeni tələbləri təqdim edir. 2010-cu ilin oktyabrında MHBS 9-a edilən düzəliş maliyyə öhdəliklərinin təsnifikasi və ölçüləməsi, habelə tanınmasının dayandandırılması ilə bağlı yeni tələbləri təsbit edir.

MHBS 9 üzrə əsas tələblər:

- "Maliyyə Alətləri: Tanınma və Ölçülmə" adlı 39 sayılı MUBS-un əhatə dairesinə daxil olan bütün tanınmış maliyyə aktivlərinin sonradan amortizasiya olunmuş yaxud ədalətli dəyerlə ölçüləməsi tələb olunur. Xüsusilə də, müqavilə üzrə pul daxilolmalarının yigiləsi məqsədini daşıyan biznes modeli çərçivəsində saxlanılan və müqavilə üzrə pul daxilolmaları yalnız əsas borc məbleği, eləcə də ödənilməmiş əsas borc məbleği üzrə faizlerin ödənilməsindən ibarət olan borc investisiyaları ümumiyyətlə növbəti hesabat dövrlərinin sonunda amortizasiya edilmiş dəyerlə ölçülür. Bütün digər borc və kapitala investisiya qoyuluşları növbəti hesabat dövrlərinin sonunda ədalətli dəyerlə ölçülür. Bundan başqa Maliyyə aletləri haqqında MHBS 9-a əsasən müəssisələr (ticarət üçün saxlanılmayan) yalnız dividend üzrə gəliri mənfaət və ya zərər hesablarında tanımaq şərtiə kapitala investisiyanın ədalətli dəyerində sonrakı dəyişikliklərin digər məcmu mənfaət hesabatında təqdim edilməsi ilə bağlı yekun seçim edə bilərlər.

- 9 sayılı MHBS-ə əsasən mənfəət və ya zərər hesablarında ədalətli dəyerlə nəzərdə tutulmuş maliyyə öhdəlikləri halında bu cür maliyyə öhdəliyi üzrə kredit riskindəki dəyişikliyə aid edilən onun ədalətli dəyerində baş vermiş dəyişiklik öhdəlik üzrə kredit riskində baş vermiş dəyişikliyin təsir nəticələrinin digər məcmu mənfəət hesabatında tanınması mənfəət və zərər üzrə uçot qeydlərində uyğunsuzluqların baş verməsi yaxud artmasına getirib çıxarmadığı halda digər məcmu mənfəət hesabatında tanınır. Maliyyə öhdəliyinin kredit riskinə aid edilən ədalətli dəyerdə baş vermiş dəyişiklik sonradan mənfəət və ya zərər hesabında təkrar təsnif edilmir. 39 sayılı MUBS-ə əsasən mənfəət və ya zərər hesabında ədalətli dəyerlə nəzərdə tutulmuş maliyyə öhdəliyinin ədalətli dəyerindəki dəyişikliklərin məbləği bütövlükle mənfəət və ya zərər hesabında təqdim olunur.

Şirkətin rəhbərliyi MHBS-un tətbiq edilməsinin geləcəkde onun maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri ilə bağlı hesabat olunan məbleğlərə mühüm təsir edə bileyəcəyini ehtimal edir (məsələn, ədalətli dəyerdəki dəyişiklikləri mənfəət və ya zərər hesabları üzrə qeyd etməklə Şirkətin hazırda satıla bilən maliyyə aktivləri kimi təsnifləşdirilmiş geri alınan notlara investisiyaları müvafiq hesabat dövrlərinin sonunda ədalətli dəyerlə ölçülülməlidir). Lakin, ətraflı təhlil tamamlanmayana qədər MHBS 9-un təsirini düzgün şəkildə qiymətləndirmək mümkün deyil.

İnvestisiya müəssisələri haqqında MHBS 10, MHBS 12 və MUBS 27-yə düzəlişlər. MHBS 10-a düzəlişlər investisiya müəssisəsini müəyyən edir və investisiya müəssisəsi anlayışına uyğun olan hesabatçı müəssisədən öz töreme müəssisələrini konsolidasiya etməməyi bunun əvəzinə onları öz konsolidə edilmiş və fərdi maliyyə hesabatlarında mənfəət və ya zərər hesabları üzrə ədalətli dəyerlə göstərməyi tələb edir.

İnvestisiya müəssisəsi kimi fəaliyyət göstərmək üçün hesabatçı müəssisədən aşağıdakılardan tələb olunur:

- Bir və ya daha çox investordan onları peşəkar investisiya idarəetmə xidmətləri ilə təmin etmək üçün vəsaitlər almaq;
- Investorlar qarşısında biznes məqsədinin yalnız kapitalın dəyerindəki artımdan və ya investisiya gəlirindən və ya hər ikisindən mənfəətin əldə edilməsindən ibarət olması barədə öz üzərinə öhdəlik götürmək; və
- Bütün investisiyalar üzrə ədalətli dəyer əsasında fəaliyyət nəticələrini qiymətləndirmək və müəyyən etmək.

İnvestisiya müəssisələri üçün yeni açıqlama tələblərini tətbiq etmək məqsədilə MHBS 12-yə və MUBS 27-yə növbəti düzəlişlər edilmişdir.

Şirkət investisiya müəssisəsi olmadığından Şirkətin rəhbərliyi investisiya müəssisələrinə düzəlişlərin onun maliyyə hesabatlarına hər hansı təsir edəcəyini düşünmür.

Maliyyə aktivlərinin və Maliyyə öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi haqqında MUBS 32-yə düzəlişlər – MUBS 32-yə düzəlişlər maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi ilə bağlı tələblərinə aydınlıq getirir. Xüsusilə də, bu düzəlişlər "hazırda əvəzləşdirmə üçün hüquqi qüvvəyə malik olan" və "eyni zamanda satış və hesablaşmanın aparılması" ifadəsinin mənasına aydınlıq getirir.

Şirkət əvəzləşdirilməli olan hər hansı maliyyə aktivlərinə və ya maliyyə öhdəliklərinə malik olmadığından onun rəhbərliyi MUBS 32-yə bu düzəlişlərin tətbiqinin müəssisənin maliyyə hesabatlarına mühüm təsir edəcəyini düşünmür.

5. Sığorta haqlarının və iddiaların təhlili

31 dekabr 2013-cü il tarihine fealiyyet sahaheleri üzre sigorta haqlarının ve iddiaların təhlili asağıdakı cədvəldə təqdim olunur:

	Fərdi qəza və xəstilik sığortası	Nəqliyyat hadisəsi zamanı üçüncü tərəfiar qarısında məsuliyyətin sığortası	Bədbəxt hadisələri bağlı işlərə ödənilən kompensasiyalar	Gəmi yüklerinin sığortalanması	Əməklin sığortası	Maliyyə mütəxəssislerin fealiyyəti ilə bağlı məsuliyyət və digər sığorta	Cəmi
Hesablanmış ümumi sığorta haqları							
- birbaşa biznes	8,380	9,595	1,569 (792)	-	4,635	469,539	493,718
- təkrarsığortanın tərkibi	-	-	-	-	420,363	14,316	433,887
Cəmi hesablanmış ümumi təkrarsığorta haqları	8,380	9,595	777	-	424,998	483,855	927,605
Ölürümüş sığorta haqları	<u>(1,687)</u>	<u>(4,990)</u>	<u>(404)</u>	<u>-</u>	<u>(421,959)</u>	<u>(435,304)</u>	<u>(864,344)</u>
XALIS SİĞORTA HAQLARI	6,693	4,605	373	-	3,039	48,551	63,261
Qazanılmamış sığorta haqları üçün ehtiyatlarda dəyişiklik, ümumi	2,399	(122)	63,450	-	198,140	268,142	532,009
Qazanılmamış sığorta haqları üçün ehtiyatlarda təkrarsığortaçıların payında dəyişiklik	<u>(880)</u>	<u>(65)</u>	<u>(45,285)</u>	<u>-</u>	<u>(166,802)</u>	<u>(281,847)</u>	<u>(494,879)</u>
QAZANILMIŞ XALIS SİĞORTA HAQLARI	8,212	4,418	18,538	-	34,377	34,846	100,391
Ödənləmiş ümumi iddialar	<u>(3,655)</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>(391,506)</u>	<u>(17,677)</u>	<u>(412,838)</u>
Ötürümüş iddialar	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>390,092</u>	<u>14,550</u>	<u>404,642</u>
TƏKRARSİĞORTACILARIN PAYI ÇIXILMAQLA ÖDƏNİLMIŞ İDDİALAR	(3,655)	-	-	-	(1,414)	(3,127)	(8,196)
Sığorta zərəri ehtiyatlardan dəyişiklik, ümumi	764	58	21,371	60	17,291	(672,788)	(633,244)
Sığorta zərəri ehtiyatları üzrə təkrarsığortaçıların payında dəyişiklik	<u>(546)</u>	<u>(20)</u>	<u>(10,566)</u>	<u>249</u>	<u>(81,251)</u>	<u>642,346</u>	<u>550,212</u>
İDDİALAR ÜZRƏ ÖDƏMƏLƏR, XALIS	(3,437)	38	10,805	309	(65,374)	(33,569)	(91,228)

31 dekabr 2012-ci il təxixinə fəaliyyət sahələri üzrə siğorta haqlarının və iddiaların təhlili aşağıdakı cədvəldə teqdim olunur:

	Fərdi qəza və xəstəlik siğortası	Nəqliyyat hadisəsi zamanı üzünçü tərəflər qarşısında məsuliyyətin siğortası	Bədbəxt hadisələrlə bağlı işlərə ödənilən kompensasiyalar	Gəmi yüklerinin siğortalanması	Əmlakın siğortası	Maliyyə mütəxəssislərinin fəaliyyəti ilə bağlı məsuliyyət və digər siğorta	Cəmi
Hesablanmış ümumi siğorta haqları							
- birbaşa biznes	27,602	8,033	48,336	61,615	26,172	448,358	620,116
- təkrarsığortanın tərkibi	-	765	88,433	-	984,058	94,446	1,167,702
Cəmi hesablanmış ümumi təkrarsığorta haqları	27,602	8,798	136,769	61,615	1,010,230	542,804	1,787,818
Ötürülmüş siğorta haqları	(13,831)	(4,576)	(97,563)	(57,121)	(1,004,947)	(465,698)	(1,643,736)
XALIS SIĞORTA HAQLARI	13,771	4,222	39,206	4,494	5,283	77,106	144,082
Qazanılmamış siğorta haqları üçün ehtiyatlıda dəyişiklik, ümumi	(1,424)	1,935	(52,444)	-	(75,672)	89,252	(38,353)
Qazanılmamış siğorta haqları üçün ehtiyatlıda təkrarsığortaçıların payında dəyişiklik	248	(1,006)	35,434	-	80,279	(108,715)	6,240
QAZANILMIŞ XALIS SIĞORTA HAQLARI	12,595	5,151	22,196	4,494	9,890	57,643	111,969
Ödenilmiş ümumi iddialar	(3,499)	-	-	-	(125,482)	(660)	(129,641)
Ötürülmüş iddialar	-	-	-	-	124,604	660	125,264
TƏKRARSİĞORTAÇILARIN PAYI ÇIXILMAQLA ÖDƏNİLİMİŞ İDDİALAR	(3,499)	-	-	-	(878)	-	(4,377)
Sığorta zərəri ehtiyatlarında dəyişiklik, ümumi	(300)	7,281	(20,154)	(2,201)	(110,193)	108,013	(17,554)
Sığorta zərəri ehtiyatları üzrə təkrarsığortaçılardan payında dəyişiklik	674	(6,772)	(9,315)	2,374	107,482	(97,212)	(2,769)
İDDİALAR ÜZRƏ ÖDƏMƏLƏR, XALIS	(3,125)	509	(29,469)	173	(3,589)	10,801	(24,700)

6. Qazanılmamış sigorta haqları üçün ehtiyatlar

Qazanılmamış sigorta haqları üçün ehtiyatda hərəkətlər aşağıdakı kimidir:

	Ümumi ehtiyatlar	Təkrarsığortaçının payı	Xalis
31 dekabr 2011-ci il tarixinə qazanılmamış sigorta haqları ümün ehtiyatlar	723,601	(676,251)	47,350
Ümumi ehtiyatlarda artım	38,353	-	38,353
Ehtiyatda təkrarsığortaçlarının payında artım	-	(6,240)	(6,240)
31 dekabr 2012-ci il tarixinə qazanılmamış sigorta haqları üçün ehtiyatlar	761,954	(682,491)	79,463
Ümumi ehtiyatlarda azalma	(532,009)	-	(532,009)
Ehtiyatda təkrarsığortaçlarının payında azalma	-	494,879	494,879
31 dekabr 2013-cü il tarixinə qazanılmamış qazanılmamış sigorta haqları üçün ehtiyatlar	<u>229,945</u>	<u>(187,612)</u>	<u>42,333</u>

Fəaliyyət sahələri üzrə qazanılmamış sigorta haqları üçün ehtiyatların təhlili aşağıdakı cədvəldə təqdim olunur:

	31 dekabr 2013-cü il Ümumi ehtiyatlar	31 dekabr 2013-cü il Ehtiyatlarda təkrarsığorta çıların payı	Xalis	31 dekabr 2012-ci il Ümumi ehtiyatlar	31 dekabr 2012-ci il Ehtiyatlarda təkrarsığorta çıların payı	Xalis
Fərdi qəza və xəstəlik sigortası	3,720	(24)	3,696	6,119	(904)	5,215
Nəqliyyat hadisəsi zamanı üçüncü tərəflər qarşısında məsuliyyətin sigortası	6,395	(3,197)	3,198	6,273	(3,262)	3,011
Bədbəxt hadisələrlə bağlı işlərə ödənilən kompensasiyalar	4,997	(2,598)	2,399	68,447	(47,883)	20,564
Əmlak sigortası	140,815	(139,840)	975	338,955	(306,642)	32,313
Maliyyə mütəxəssislərinin fəaliyyəti ilə bağlı məsuliyyət və digər sigorta	<u>74,018</u>	<u>(41,953)</u>	<u>32,065</u>	<u>342,160</u>	<u>(323,800)</u>	<u>18,360</u>
Qazanılmamış sigorta haqları üçün cəmi ehtiyatlar	<u>229,945</u>	<u>(187,612)</u>	<u>42,333</u>	<u>761,954</u>	<u>(682,491)</u>	<u>79,463</u>

7. Sigorta zərəri ehtiyatları

	31 dekabr 2013-cü il RBNS	31 dekabr 2013-cü il IBNR	Total	31 dekabr 2012-ci il RBNS	31 dekabr 2012-ci il IBNR	Total
Ümumi ehtiyatlar	1,028,340	350,061	1,378,401	596,201	148,956	745,157
Ehtiyatlarda təkrarsığortaçlarının payı	(968,515)	(267,354)	(1,235,869)	(579,760)	(105,897)	(685,657)
Sigorta zərəri ehtiyatları	<u>59,825</u>	<u>82,707</u>	<u>142,532</u>	<u>16,441</u>	<u>43,059</u>	<u>59,500</u>

Sığorta zərəri ehtiyatlarında hərəkətlər aşağıdakı kimidir:

	RBNS	IBNR	Total
31 dekabr 2012-ci il tarixinə təkrarlı sığorta çıxılmaqla sığorta zərəri ehtiyatları	16,212	22,965	39,177
Ehtiyatlarda artım/(azalma), ümumi Ehtiyatlarda təkrarlı sığortaçının payında (artım)/azalma	70,988 <u>(70,759)</u>	(53,434) 73,528	17,554 2,769
31 dekabr 2013-cü il tarixinə təkrarlı sığorta çıxılmaqla sığorta zərəri ehtiyatları	16,441	43,059	59,500
Ehtiyatda (azalma)/artım, ümumi Ehtiyatda azalma, təkrarlı sığortaçının payı	432,139 <u>(388,755)</u>	201,105 <u>(161,457)</u>	633,244 <u>(550,212)</u>
31 dekabr 2013-cü il tarixinə təkrarlı sığorta çıxılmaqla, sığorta zərəri ehtiyatları	<u>59,825</u>	<u>82,707</u>	<u>142,532</u>

31 dekabr 2013-cü il tarixinə bitən il üzrə fəaliyyət sahələri üzrə sığorta zərəri ehtiyatlarının təhlili aşağıdakı cədvəldə təqdim olunur:

	RBNS	Ümumi ehtiyatlar IBNR	Cəmi	Ehtiyatda təkrarlı sığortaçının payı		
				RBNS	IBNR	Cəmi
Fərdi qəza və xəstəlik sığortası	-	538	538	-	128	128
Nəqliyyat hadisəsi zamanı üçüncü tərəflər qarşısında məsuliyyətin sığortası	-	479	479	-	244	244
Bədbəxt hadisələrlə bağlı işlərə ödənilən kompensasiyalar	-	29,836	29,836	-	8,066	8,066
Gəmi yüklerinin sığortalanması	-	3,105	3,105	-	3,105	3,105
Əmlak sığortası	540,072	110,587	650,659	459,514	103,569	563,083
Maliyyə mütəxəssislərinin fəaliyyəti ilə bağlı məsuliyyət və digər sığorta	488,268	205,516	693,784	509,001	152,242	661,243
Cəmi zərər ehtiyatları	1,028,340	350,061	1,378,401	968,515	267,354	1,235,869

31 dekabr 2012-ci il tarixinə bitən il üzrə fəaliyyət sahələri üzrə sığorta zərəri ehtiyatlarının təhlili aşağıdakı cədvəldə təqdim olunur:

	RBNS	Ümumi ehtiyatlar IBNR	Cəmiil	Ehtiyatda təkrarlı sığortaçının payı		
				RBNS	IBNR	Cəmi
Fərdi qəza və xəstəlik sığortası	-	1,302	1,302	-	674	674
Nəqliyyat hadisəsi zamanı üçüncü tərəflər qarşısında məsuliyyətin sığortası	-	537	537	-	264	264
Bədbəxt hadisələrlə bağlı işlərə ödənilən kompensasiyalar	-	51,207	51,207	-	18,632	18,632
Gəmi yüklerinin sığortalanması	-	3,165	3,165	-	2,856	2,856
Əmlak sığortası	596,201	71,749	667,950	579,760	64,574	644,334
Maliyyə mütəxəssislərinin fəaliyyəti ilə bağlı məsuliyyət və digər sığorta	-	20,996	20,996	-	18,897	18,897
Cəmi zərər ehtiyatları	596,201	148,956	745,157	579,760	105,897	685,657

8. Komissiya gəliri

	31 dekabr 2013-cü il tarixinə bitən il	31 dekabr 2012-ci il tarixinə bitən il
Komissiya gəliri Texire salınmış komissiya gəlirində dəyişiklik	165,770 <u>129,263</u>	381,756 <u>(48,588)</u>
Təkrarsıgorta şirkətlərindən alınan cəmi komissiya gəliri	<u>295,033</u>	<u>333,168</u>

Təxire salınmış komissiya gəlirində dəyişikliklər aşağıda təqdim olunur:

	31 dekabr 2013-cü il tarixinə bitən il	31 dekabr 2012-ci il tarixinə bitən il
İlin əvvəlində texire salınmış komissiya gəliri Texire salınmış komissiya gəlirində dəyişiklik	176,884 <u>(129,263)</u>	128,296 48,588
İlin sonunda texire salınmış komissiya gəliri	<u>47,621</u>	<u>176,884</u>

9. Akvizisiya xərcləri

	31 dekabr 2013-cü il tarixinə bitən il	31 dekabr 2012-ci il tarixinə bitən il
Akvizisiya xərcləri Texire salınmış akvizisiya xərclərində dəyişiklik	63,208 <u>13,904</u>	81,862 <u>(10,819)</u>
Cəmi akvizisiya xərləri	<u>77,112</u>	<u>71,043</u>

31 dekabr 2013 və 2012-ci il tarixlərinə bitən illər üzrə çekilmiş bütün akvizisiya xərcləri broker və agentlər üzrə komissiyalarla əlaqədardır. Texire salınmış akvizisiya xərclərində dəyişikliklər aşağıda təqdim olunur:

	31 dekabr 2013-cü il tarixinə bitən il	31 dekabr 2012-ci il tarixinə bitən il
İlin əvvəlində texire salınmış akvizisiya xərcləri Texire salınmış akvizisiya xərclərində dəyişiklik	43,537 <u>(13,904)</u>	32,718 10,819
İlin sonunda texire salınmış akvizisiya xərcləri	<u>29,633</u>	<u>43,537</u>

10. Əməliyyat xərcləri

	31 dekabr 2013-cü il tarixinə bitən il	31 dekabr 2012-ci il tarixinə bitən il
İşçilər üzrə xərclər (Qeyd 27)	238,489	248,074
Peşəkar xidmet haqları	128,271	149,843
Ofis və avtomobil icarəsi	111,325	104,774
Yekun mükafat (Qeyd 27)	70,492	-
Depozitlər üçün mənbədə tutulan vergi	39,786	-
Rabitə xərcləri	27,124	30,574
Təmir və istismar xərcləri	15,392	15,418
Bank komissiyaları	14,373	16,209
Köhnələmə və amortizasiya	11,254	12,937
Mənfaət vergisindən başqa vergilər	7,367	-
Sığorta zərəri	5,044	4,621
Dəftərxana levazimatları	4,173	4,867
Kommunal xərclər	3,294	2,775
Ezamiyyət xərcəri (Qeyd 27)	2,402	20,432
Reklam və marketing	899	921
Əmlak vergisi	375	596
Diger xərclər	<u>56,233</u>	<u>60,164</u>
Cəmi əməliyyat xərcləri	<u>736,293</u>	<u>672,205</u>

11. Mənfaət vergisi

31 dekabr 2013 və 2012-ci il tarixlərinə müvəqqəti fərqlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2013-cü il	31 dekabr 2012-ci il
Aşağıdakılarla bağlı texire salınmış vergi aktivləri/(öhdəlikləri):		
Sığorta və təkrarsırtı üzrə debitor borcları	56,907	75,988
Sığorta debitor borcları	(22,785)	-
Texire salınmış komissiyalar	3,597	23,457
Növbəti dövrlərə öürülmüş vergi zərərləri	-	2,590
Əmlak və avadanlıq	1,646	2,585
Banklardakı depozitlər	(26,433)	-
Qazanılmamış sığorta haqları üçün ehtiyat	(4,373)	(28,941)
Sığorta zərəri ehtiyatları	-	8,577
Diger öhdəliklər	8,876	(19,256)
Diger	<u>(73)</u>	<u>6,144</u>
Xalis texire salınmış vergi aktivı	<u>17,362</u>	<u>71,144</u>

Aşağıdakı məbləğlərin üzləşdirilməsində tətbiq edilən vergi dərəcəsi Azərbaycan Respublikasında vergi qanunvericiliyinə əsasən (müəyyən edildiyi kimi) hüquqi şəxslər tərəfindən vergiyə cəlb olunan mənfaət üzrə ödəniləcək 20%-lik (2012-ci ildə: 20%) mənfaət vergisi dərəcəsidir.

31 dekabr 2013-cü ve 2012-ci il tarixlərinə bitən illər üzrə effektiv vergi dəreçəsinin üzləşdirməsi aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2013-cü il tarixləne bitən il	31 dekabr 2012-ci il tarixləne bitən il
Mənfəət vegrisindən əvvəl (zarər)/mənfəət	(88,740)	215,897
20% yerli vergi dəreçəsi ilə nəzəri vergi məbləği Əvvəlki illər üzrə cari verginin qiymətləndirilməməsi Uçota alınmamış təxirə salınan vergi zərərləri Çıxılmayan xərclər	17,748 (12,336) (57,673) (13,857)	(43,179) (16,075) - (12,998)
Mənfəət vergisi xərci	(66,118)	(72,252)
Cari mənfəət vergisi xərci Cari ildə tanınan təxirə salınmış vergi (zarər)/mənfəəti	(12,336) (53,782)	(85,636) 13,384
Mənfəət vergisi xərci	(66,118)	(72,252)

Qiymətləndirilməyən cari vergilərə əvvəlki illərin nəticələri ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyi tərəfindən tutulmuş cari vergi məbləğləri daxildir.

	2013	2012
1 yanvar tarixinə – təxirə salınmış vegri aktivləri	71,144	57,760
Mənfəət və ya zərər üzrə uçota alınan təxirə salınmış mənfəət vergisi qalıqlarında dəyişiklik	(53,782)	13,384
31 dekabr tarixinə – təxirə salınmış vergi aktivləri	17,362	71,144

12. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

	31 dkeabr 2013-cü il	31 dekabr 2012-ci il
Kassadakı nağd vəsaitlər	1,639	1,570
Bankdakı cari hesablar	750,896	1,437,659
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	752,535	1,439,229

31 dekabr 2013 və 2012-ci il tarixlərinə bankların cari hesab qalıqları üzrə kredit keyfiyyəti aşağıdakı kimi icmallaşdırıla bilər.

	31 dekabr 2013-cü il	31 dekabr 2012-ci il
Vaxtı keçməmiş və dəyərsizdəşməmiş		
- Sabit perspektivli Moody's B1	48,641	-
- Sabit perspektivli Fitch BB+	28,378	-
- Sabit perspektivli Moody's Ba3	17,897	-
- Sabit perspektivli Fitch BB-	-	23,302
- Sabit perspektivli Moody's B2	-	33,453
- Sabit perspektivli Fitch BB+	-	24,169
- Dərəcəsiz	655,980	1,356,735
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	750,896	1,437,659

13. Banklardakı depozitlər

	31 dekabr 2013-cü il	31 dekabr 2012-ci il
Faktiki ödəmə müddəti 3 aydan çox olan banklardakı depozitlər	<u>5,407,165</u>	<u>5,403,837</u>
Cəmi banklardakı depozitlər	<u>5,407,165</u>	<u>5,403,837</u>

31 dekabr 2013-cü il tarixinə AZN və ABŞ dolları ilə ifadə olunmuş depozitlər üzrə faiz dərəcələri (2012-ci ildə də) bazar faiz dərəcələrinə uyğun olmuşdur. Şirkət 2013-cü il ərzində bu müddəlli depozitlər üzrə 401,285 (2012: 339,702) manat məbləğində faiz gəliri əldə etmişdir.

31 dekabr 2013 və 2012-ci il tarixlərinə bankdakı depozitlərin qalıqları üzrə kredit keyfiyyəti aşağıdakı kimi icmallaşdırıla bilər.

	31 dekabr 2013-cü il	31 dekabr 2012-ci il
Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş		
- Sabit perspektivli Fitch BB+	2,136,895	2,117,311
- Sabit perspektivli Moody's B1	1,191,832	-
- Sabit perspektivli Moody's Ba3	656,265	-
- Sabit perspektivli Moody's B2	-	1,192,195
- Sabit perspektivli Fitch BBB	-	814,996
- Sabit perspektivli Moody's Ba2	-	657,660
- Dərəcəsiz	<u>1,422,173</u>	<u>621,675</u>
Cəmi banklarla depozitlər	<u>5,407,165</u>	<u>5,403,837</u>

14. Satılı bilən investisiya qiymətli kağızları

	31 dekabr 2013-cü il	31 dekabr 2012-ci il
Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi tərəfindən buraxılmış dövlət istiqrazları	807,266	506,565
Şəhər qiymətli kağızları	<u>1,766</u>	<u>1,766</u>
Cəmi satılı bilən maliyyə aktivləri	<u>809,032</u>	<u>508,331</u>

31 dekabr 2013 və 2012-ci il tarixlərinə səhm qiymətli kağızlarına 6 yerli şirkətin səhmlərinə hər şirkətdə mülkiyyət hüququ 1%dən az olmaqla qoyulan investisiyalar daxil olmuşdur.

15. Sığorta və təkrarlı sığorta debitor borcları

	31 dekabr 2013-cü il	31 dekabr 2012-ci il
Daxili təkrarlı sığorta əməliyyatları üzrə debitor borcları	102,166	128,466
Birbaşa sığorta əməliyyatları üzrə debitor borcları	<u>8,446</u>	<u>51,917</u>
Cəmi sığorta debitor borcları	<u>110,612</u>	<u>180,383</u>

31 dekabr 2013-cü il tarixinə sığorta debitor borclarının kredit keyfiyyəti üzrə təhlili aşağıdakı kimidir:

	Daxili sığorta əməliyyatları üzrə debitor borcları	Birbaşa sığorta əməliyyatları üzrə debitor borcları	Cəmi
Cari və dəyərsizləşməmiş			
- Əvvəller öhdəliklərin yerinə yetirilməsində problemi olmayan yerli şirkətlər	102,166	7,237	109,403
Vaxtı keçmiş lakin dəyərsizləşməmiş			
- ödəniş müddəti 91 gündən 180 günlək gecikdirilmiş	-	1,209	1,209
Cəmi sığorta debitor borcları	102,166	8,446	110,612

31 dekabr 2012-ci il tarixinə sığorta debitor borclarının kredit keyfiyyəti üzrə təhlili aşağıdakı kimidir:

	Daxili sığorta əməliyyatları üzrə debitor borcları	Birbaşa sığorta əməliyyatları üzrə debitor borcları	Cəmi
Cari və dəyərsizləşməmiş			
- Əvvəller öhdəliklərin yerinə yetirilməsində problemi olmayan yerli şirkətlər	102,173	11,541	113,714
- Əvvəller öhdəliklərin yerinə yetirilməsində problemi olmayan Avropa və Amerika şirkətləri	-	9,318	9,318
Vaxtı keçmiş lakin dəyərsizləşməmiş			
- ödəniş müddəti 30 gündən az gecikdirilmiş	3,201	17,774	20,975
- ödəniş müddəti 91 gündən 180 günlək gecikdirilmiş	17,195	12,568	29,763
- ödəniş müddəti 181 gündən 360 günlək gecikdirilmiş	5,897	716	6,613
Cəmi sığorta debitor borcları	128,466	51,917	180,383

Şirkətin qaydalarına əsasən müştərilər tərəfindən sığorta ödənişlərinin razılışdırılmış ödəniş müddətlərində yerinə yetirilməsi tələb olunur. Müştəri seqmentində asılı olaraq hesablaşma müddətləri hesab faktura tarixindən etibarən 14-30 gün arasında dəyişir. Lakin bu müddət Şirkətlə əvvəller yaxşı iş birliyi olan müştərilər üçün dəyişə bilər. Bu müştərilərə sığorta haqlarının bir neçə hissələrlə ödənilməsi hüquq verilir.

16. Əmlak və avadanlıq

Əmlak və avadanlıq aşağıdakılardan ibarətdir:

	Kompyuterlər və ofis avadanlığı	Mebel Ş daşınm zəmlak və salı	Qeyri-maddi aktivlər	Cəmi
İlkin dəyərlə				
31 dekabr 2011-ci il	81,112	16,083	85,530	182,725
Əlavələr	3,689	5,278	-	8,967
Silinmələr	(30,674)	(5,343)	(1,371)	(37,388)
31 dekabr 2012-ci il	54,127	16,018	84,159	154,304
Əlavələr	5,713	-	750	6,463
31 dekabr 2013-cü il	59,840	16,018	84,909	160,767
Yığılmış köhnəlmə və dəyərsizləşmə				
31 dekabr 2011-ci il	(60,402)	(15,017)	(55,616)	(131,035)
Köhnəlmə xərci	(7,867)	(1,346)	(3,724)	(12,937)
Silinmələr	30,674	5,343	1,371	37,388
31 dekabr 2012-ci il	(37,595)	(11,020)	(57,969)	(106,584)
Köhnəlmə xərci	(8,858)	(1,345)	(1,051)	(11,254)
31 dekabr 2013-cü il	(46,453)	(12,365)	(59,020)	(117,838)
Xalis qalıq dəyəri				
31 dekabr 2012-ci il tarixinə	13,387	3,653	25,889	42,929
31 dekabr 2013-cü il tarixinə	16,532	4,998	26,190	47,720

31 dekabr 2013 və 2012-ci il tarixlərinə qeyri-maddi aktivlərə komputer program təminatı və lisenziyalar daxil olmuşdur.

17. Digər aktivlər

	31 dekabr 2013-cü il	31 dekabr 2012-ci il
Diger qısamüddətli qeyri-maliyyə aktivləri:		
Qabaqcadan ödənilmiş xərclər	31,743	66,099
Qabaqcadan ödənilmiş vergilər	18,975	8,859
Üçüncü tərəflərə qabaqcadan ödənişlər	5,535	6,599
Digər	-	7,428
Cəmi digər aktivlər	56,253	88,985

31 dekabr 2013 və 2012-ci il tarixlərinə qabaqcadan ödənilmiş xərclərə müvafiq olaraq 18,050 və 54,104 manat məbləğində qabaqcadan ödənilmiş icarə haqları daxil olmuşdur.

18. Sığorta və təkrarasıgorta üzrə kreditor borcları

	31 dekabr 2013-cü il	31 dekabr 2012-ci il
Kənar təkrarasıgorta əməliyyatlarından yaranan kreditor borcları	352,093	706,376
Cəmi sığorta üzrə kreditor borcları	352,093	706,376

19. Digər maliyyə öhdəlikləri

	31 dekabr 2013-cü il	31 dekabr 2012-ci il
Yekun mükafat	70,492	-
Ödenilməli audit haqları	38,940	-
İşçilərə ödənilməli vəsaitlər	9,172	-
Səhmdarlarla ödənilməli vəsaitlər	5,421	5,425
Diger	<u>9,307</u>	<u>563</u>
Cəmi digər maliyyə öhdəlikləri	<u>133,332</u>	<u>5,988</u>

31 dekabr 2013-cü il tarixinə yekun mükafata Şirkətin əməliyyatlarının dayandırılması ilə əlaqədar Ana müəssisənin planına uyğun olaraq işçilərə ödənilməli kompensasiyalar daxildir.

20. Digər öhdəliklər

	31 dekabr 2013-cü II	31 dekabr 2012-ci II
Ödenilməli vergilər	21,504	49,276
Diger	<u>-</u>	<u>10,215</u>
Cəmi digər öhdəliklər	<u>21,504</u>	<u>59,491</u>

21. Səhmdar kapitalı

31 dekabr 2013 və 2012-ci il tarixlərinə, Şirkətin təsdiq olunmuş, buraxılmış və tam ödənilmiş səhmdar kapitalı 6,786,500 manat təşkil etmiş və hər birinin nominal dəyəri 19.39 manat olan 350,000 səhmdən ibarət olmuşdur. .

22. Şərti öhdəliklər və təəhhüdlər

Kapital öhdəlikləri

31 dekabr 2013 və 2012-ci il tarixlərinə Şirkətin capital öhdəlikləri olmamışdır.

Əməliyyat lizinqi öhdəlikləri

Şirkət icarəyə götürən tərəf olduqda, nəqliyyat vasitələrinin leğv olunmayan əməliyyat lizinqi əsasında gələcək minimum lizinq ödənişləri aşağıdakı kimidir:

	31 dekabr 2013-cü il	31 dekabr 2012-ci il
1 ildən az	<u>4,276</u>	-
Cəmi əməliyyat lizinqi öhdəlikləri	<u>4,276</u>	<u>-</u>

Məhkəmə prosesləri – Şirkət vaxtaşırı olaraq və adı fəaliyyəti müddətində müştərilər və müqavilə tərəflərinin irəli sürdüyü iddialarla üzləşir. Rəhbərlik belə düşünür ki, heç bir yiğilməmiş maddi itkiler baş verməyəcək və müvafiq olaraq bu maliyyə hesabatlarında ehtiyatlar nəzərdə tutulmamışdır.

Vergiqoyma

Azərbaycan Respublikasının ticaret, o cümlədən vergi qanunvericiliyi birdən çox təfsirlərə yol vere bilər. Bundan başqa, biznes fəaliyyəti ilə əlaqədar olaraq vergi orqanlarının öz mülahizelerine görə qərar vermələri riski da mövcuddur. Şirkət rəhbərliyinin biznes fəaliyyəti ilə əlaqədar öz mülahizelerine əsaslanan müəyyən mövqeyi vergi orqanları tərəfindən birmənalı qarşılanmadıqdır, Şirkət üçün əlavə vergilər, cərimələr və faizlər hesablanır bilər.

Bələ qeyri-müəyyənlilik halları maliyyə alətlərinin qiymətləndirilməsi, dəyərsizləşmə zərəri üçün ehtiyatların qiymətləndirilməsi və sövdəleşmələrin bazar qiymətinin müəyyənləşdirilməsi ilə bağlı ola bilər. Bundan başqa, bələ qeyri-müəyyənlilik vergiye cəlb olunan mənfaətin azaldılması kimi ehtiyat üzrə müvəqqəti fərqlərin qiymətləndirilməsi və debitor borcları ilə bağlı dəyərsizləşmə üzrə zərər üçün ehtiyatın geri qaytarılması ilə də bağlı ola bilər. Şirkətin rəhbərliyi ödəniləcək vergi mebleğlərinin hesablandığını düşünür və buna görə də maliyyə hesabatlarında heç bir ehtiyat nəzərdə tutulmamışdır.

Ümumiyyətlə, vergi ödəyiciləri audit ilindən əvvəlki üç təqvim ili ərzində vergi auditindən keçməlidirlər. Lakin, tamamlanmış audit yoxlamaları yuxarı səviyyəli vergi müfettişlərinin aşağı dərəcəli vergi müfettişləri tərəfindən əldə olunan vergi auditinin nəticələrini yoxlamaq məqsədilə həyata keçirilən sonrakı əlavə audit yoxlamalarının olması ehtimalını istisna etmir. Cinayət işinin araşdırılması zamanı iddia müddəti məhkəmənin qərarına əsasən yeddi ilədək uzadıla bilər.

Əməliyyat mühiti

Azərbaycan kimi inkişaf etməkdə olan ölkələrin bazar mühiti inkişaf etmiş ölkələrlə müqayisədə müxtəlif risklərə, o cümlədən iqtisadi, siyasi, sosial, hüquqi və qanunvericilik ilə bağlı risklərə daha çox məruz qalırlar. Azərbaycanda biznes fəaliyyətinə təsir edən qanun və qaydalar sürətlə dəyişməkdədir, vergi qanunvericiliyi və tənzimləyici baza müxtəlif formada şərh olunur. Azərbaycanın gələcək iqtisadi kursuna dövlət tərəfindən qəbul edilən maliyyə və monetar siyasetlər eləcə də hüquq, idarəetmə və siyasi mühitdəki dəyişikliklər mühüm təsir göstərir.

Azərbaycan neft və qaz məhsullarının iri istehsalçısı və ixracatçısı olduğuna görə ölkə iqtisadiyyatı, xüsusi olaraq, dünya bazarlarının neft və qaz qiymətlərinə qarşı həssasdır.

23. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

MHBS-ı ədalətli dəyəri qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasındaki əməliyyat üzrə aktivin satılması üçün alınmış və ya öhdəliyin ötürülməsi üçün ödənilmiş qiymət kimi müəyyən edir.

Şirkətin dövri olaraq ədalətli dəyərlə ölçülən maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin ədalətli dəyəri

Şirkətin bəzi maliyyə aktivləri hər hesabat dövrünün sonunda ədalətli dəyərlə qiymətləndirilir. Aşağıdakı cədvəl sizə bu maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin müəyyən edilmesi üsulları (xüsusilə, qiymətləndirmə vasitələri və istifadə olunan materiallar) haqqında məlumat verir.

Maliyyə aktivləri	Ədalətli dəyəri	Ədalətli dəyər ierarxiyası	Qiymətləndirmə vasitələri və əsas məlumatlar
	31 dekabr 2013-cü il tarixinə	31 dekabr 2012-ci il tarixinə	
Satılı bilən investisiya qiymətli kağızları	809,032	508,331	Səviyyə 1 Fəal bazarda bəyan edilmiş təklifin qiyməti

Dövr ərzində 1-ci və 2-ci səviyyə arasında köçürmələr olmamışdır.

Dövri olaraq ədalətli dəyərlə ölçülməyən maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin ədalətli dəyəri (lakin ədalətli dəyər açıqlamaları tələb olunur)

Rəhbərlik hesab edir ki, maliyyə hesabatlarında tanınan maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin balans dəyərləri təxminən onların ədalətli dəyərinə uyğundur.

	31 dekabr 2013-cü il Səviyyə 2	Cəmi
Banklardakı depozitlər	5,407,165	5,407,165
Sığorta zərəri ehtiyatında təkrarlışigortaçlarının payı	1,235,869	1,235,869
Sığorta debitor borcları	110,612	110,612
Sığorta zərəri ehtiyatları, ümumi	1,378,401	1,378,401
Sığorta və təkrarlışigorta üzrə kreditor borcları	352,093	352,093
Diger maliyyə öhdəlikləri	133,332	133,332

	31 dekabr 2012-ci il Səviyyə 2	Cəmi
Banklardakı depozitlər	5,403,837	5,403,837
Sığorta zərəri ehtiyatında təkrarlışigortaçlarının payı	685,657	685,657
Sığorta debitor borcları	180,383	180,383
Sığorta zərəri ehtiyatları, ümumi	745,157	745,157
Sığorta və təkrarlışigorta üzrə kreditor borcları	706,376	706,376
Diger maliyyə öhdəlikləri	5,988	5,988

Yuxarıda qeyd edilən 2-ci Səviyyəyə daxil edilmiş maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri, diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkəti təhliline əsasən və tərəflərin kredit riskini əks etdirən diskont dərəcəsi üzrə mühüm məlumatlardan istifadə etməklə ümumi qəbul edilmiş qiymətləndirmə modellərinə uyğun olaraq müəyyən edilmişdir.

24. Kapital riskinin idarə edilməsi

Şirkət investisiya və kapital balansını optimallaşdırılaraq səhmdarlarının gelirlərini artırmaqla yanaşı onun fasılısızlıq prinsipi əsasında fəaliyyət göstərə biləcəyini təmin etmək məqsədilə öz kapitalının idarə edilməsini həyata keçirir.

Şirkətin kapitalının adekvatlığına Şirkətin fəaliyyətini müşahidə edərkən Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi tərəfindən müəyyən edilmiş qaydalardan istifadə etməklə nəzarət olunur.

Şirkətin rəhbərliyi hesab edir ki, 31 dekabr 2013 və 2012-ci il tarixlərinə və həmin tarixlərdə bitən illər üzrə Şirkət xarici mənbələrin tətbiq etdiyi bütün kapital tələblərini yerinə yetirmişdir.

Şirkətin kapital strukturu kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatda açıqlandığı kimi investisiyalardan və buraxılmış kapital, ehtiyatlar və bülüşdürülməmiş mənfəətdən təşkil olunmuş kapitaldan ibarətdir.

Rəhbərlik kapitalın strukturunu hər rüb nəzərdən keçirir. Bu yoxlamanın bir hissəsi kimi, rəhbərlik kapitalın dəyərini və kapitalın her sinfi üzrə riskləri nəzərdən keçirir.

Şirkətin ümumi kapital riskinin idarəedilməsi siyasəti 2012-ci ildən dəyişməmişdir.

Aşağıdakı cədvəldə tələb olunan minimum kapitalın və Şirkət tərəfindən saxlanılan idarəetmə kapitalının icmali təqdim olunur:

	31 dekabr 2013-cü il	31 dekabr 2012-ci il
Minimum idarəetmə kapitalı	5,000,000	4,000,000
Ödənilmiş səhmdar kapitalı	6,786,500	6,786,500

Saxlanılan məcburi idarəetmə kapitalının hesablamalarında MHBS rəqəmləri əsas götürülməmişdir. Şirkət kapitalın adekvatlığını Azerbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi tərəfindən təsdiq olunmuş formada hesablamaq üçün prudensial hesabatlardan istifadə edir.

25. Riskin idarə edilməsi qaydaları

Şirkətin əməliyyatlarına xas olan əsas risklər aşağıdakılardır;

- Kredit riski;
- Likvidlik riski;
- Bazar riski

Kredit riski

Şirkət kredit riskinə məruz qalır və bu risk maliyyə aləti üzrə bir tərefin digər təref qarşısında öz müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi və digər tərefə maliyyə zərərinin dəyməsi ilə nəticələnən riskdir.

Kredit riskinə maksimum məruzqalma

Şirkətin kredit riskinə maksimum məruzqalma təsiri əhəmiyyətli dərəcədə fərqlidir və həm fərdi risklərdən, həm də ümumi bazar iqtisadiyyatı risklərindən asılıdır. Maliyyə aktivlərinin kredit riskinə maksimum məruzqalma həddi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri istisna olmaqla onların balans dəyərlərinə bərabərdir, belə ki bu zaman təsir kassadakı vəsaitlər həcmində azaldılır.

Şirkətin kredit riskinə məruz qaldığı əsas sahələr aşağıdakılardır:

- Sığorta öhdəliklərində təkrarsığortaçıların payı;
- Ödənilmiş iddialar ilə bağlı təkrarsığortaçılarından alınacaq məbləğlər; və
- Sığortalı təriflərdən alınacaq məbləğlər;
- Kassadakı vəsaitlər istisna olmaqla, pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri;
- Bank depozitləri.

Aktivlərin və öhdəliklərin coğrafi cəmləşməsi aşağıda təqdim olunur:

	Azərbaycan	İETT ölkələri	31 dekabr 2013-cü il
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	752,535	-	752,535
Banklardakı depozitlər	5,407,165	-	5,407,165
Satılı bilən investisiya qiymətli kağızları	809,032	-	809,032
Sığorta zərəri ehtiyatında təkrarsığortaçıların payı	-	1,235,869	1,235,869
Sığorta debitor borcları	<u>110,612</u>	-	<u>110,612</u>
Maliyyə aktivləri	<u>7,079,344</u>	<u>1,235,869</u>	<u>8,315,213</u>
Sığorta zərəri ehtiyalları, ümumi	1,378,401	-	1,378,401
Sığorta və təkrarsığorta üzrə kreditor borcları	-	352,093	352,093
Digər maliyyə öhdəlikləri	<u>133,332</u>	-	<u>133,332</u>
Maliyyə öhdəlikləri	<u>1,511,733</u>	<u>352,093</u>	<u>1,863,826</u>
XALIS MÖVQE	<u>5,567,611</u>	<u>883,776</u>	

	Azerbaycan	İET ölkələri	31 dekabr 2012-ci il
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,439,229	-	1,439,229
Banklardakı depozitlər	5,403,837	-	5,403,837
Satılı bilen investisiya qiymətli kağızları	508,331	-	508,331
Sığorta zərəri ehtiyatında təkrarlışigortaçılardan payı	-	685,657	685,657
Sığorta debitor borcları	180,383	-	180,383
Maliyyə aktivləri	7,531,780	685,657	8,217,437
Sığorta zərəri ehtiyatları, ümumi	745,157	-	745,157
Sığorta və təkrarlışigorta üzrə kreditor borcları	-	706,376	706,376
Diger maliyyə öhdəlikləri	5,988	-	5,988
Maliyyə öhdəlikləri	751,145	706,376	1,457,521
XALIS MÖVQE	6,780,635	(20,719)	

Likvidlik riski

Likvidlik riski ödəniş vaxtı çatıldıqda maliyyə öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi üçün kifayət qədər vəsaitlərin mövcud olması ilə bağlı riskdir.

İdare Heyeti növbəti maliyyə dövrü üzrə Şirkətin strategiyasını müəyyən edərək belə risklərə kamillilik dərəcəsinin təhlil etməklə nəzarət edir.

Mühüm sığorta iddiaları üzrə ehtimal olunan ödənişlər təkrarlışigorta müqaviləsinin müvafiq maddəsi ilə təmin edilir ki, bu da fealiyyət sahəsi əsasında təkrarlışigortaçılardan şirkət üçün maksimum risk 20,000 ABŞ dolları ekvivalentində olmaqla, müəyyən məbləği aşan zərərlər üçün vəsaitlərin alınmasına imkan verir.

31 dekabr 2013-cü il tarixinə diskontlaşdırılmamış ödəmə müddətlərinin təhlili aşağıdakı kimidir:

	1 aya qədər	1 aydan 6 aya qədər	6 aydan 1 ilədək	31 dekabr 2013-cü il Cəmi
ÖHDƏLİKLƏR VƏ ZƏRƏR EHTİYATLARI				
Sığorta zərəri ehtiyatları, ümumi	-	-	1,378,401	1,378,401
Sığorta və təkrarlışigorta kreditor borcları	-	113,680	238,413	352,093
Diger maliyyə öhdəlikləri	14,728	118,604	-	133,332
Cəmi öhdəliklər və zərər ehtiyatları	14,728	232,284	1,616,814	1,863,826

31 dekabr 2012-ci il tarixinə diskontlaşdırılmamış ödəmə müddətlərinin təhlili aşağıdakı kimi olmuşdur:

	1 aya qədər	1 aydan 6 aya qədər	6 aydan 1 ilədək	1 ildən artıq	31 dekabr 2012-ci il Cəmi
ÖHDƏLİKLƏR VƏ ZƏRƏR EHTİYATLARI					
Sığorta zərəri ehtiyatları, ümumi	-	565,912	71,241	108,004	745,157
Sığorta və təkrarlışigorta kreditor borcları	80,960	383,490	238,801	3,125	706,376
Diger maliyyə öhdəlikləri	-	5,988	-	-	5,988
Cəmi öhdəliklər və zərər ehtiyatları	80,960	955,390	310,042	111,129	1,457,521

Şirket likvidliyin idarə edilməsi üçün müqavilə üzrə öhdəliklərin diskontlaşdırılmamış ödəmə müddətlərinə əsasən yuxarıdakı ödəmə müddətlərinin təhlilindən istifadə etmir. Bunun əvəzində, Şirkət gözlənilən ödəmə müddətlərinə ve gözlənilən likvidlik kəsirinə aşağıdakı kimi nəzarət edir:

	Tələb əsasında ve 1 aydan az	1 aydan 6 ayadək	6 aydan 1 ilədək	İldən 5 ilədək	Qeyri- müəyyən ödəniş müddəti	Cəmi
31 dekabr 2013-cü il tarixinə						
Maliyyə aktivləri	1,000,284	1,276,209	5,535,810	501,144	1,766	8,315,213
Maliyyə öhdəlikləri	<u>14,728</u>	<u>232,284</u>	<u>1,616,814</u>	-	-	<u>1,863,826</u>
Gözlənilən ödəmə müddətləri əsasında xalis likvidlik kəsiri						
	985,556	1,043,925	3,918,996	501,144	1,766	6,451,387
	Tələb əsasında ve 1 aydan az	1 aydan 6 ayadək	6 aydan 1 ilədək	İldən 5 ilədək	Qeyri- müəyyən ödəniş müddəti	Cəmi
31 dekabr 2012-ci il tarixinə						
Maliyyə aktivləri	1,569,206	2,903,834	2,165,134	1,577,497	1,766	8,217,437
Maliyyə öhdəlikləri	<u>80,960</u>	<u>955,390</u>	<u>310,042</u>	<u>111,129</u>	-	<u>1,457,521</u>
Gözlənilən ödəmə müddətləri əsasında xalis likvidlik kəsiri						
	1,488,246	1,948,444	1,855,092	1,466,368	1,766	6,759,916

Bazar riski

Bazar riski şirkətin məruz qaldığı faiz dərəcəsi riskini və valyuta riskini əhatə edir. Şirkət faiz dərəcəsi və bazar risklərinə məruz qalır.

Faiz dərəcəsi riski

Şirkətin gəlir və fəaliyyət üzrə pul daxilolmaları bazar faiz dərəcələrindəki dəyişikliklərə məruz qalır. Şirkətin faiz hesablanan aktivləri 13 sayılı qeyddə açıqlandığı kimi yerli banklarda müddətli depozit hesablarına qoyulmuş yerləşdirmələrdən ibarətdir. Bu müddətli depozitlər sabit faiz dərəcələri ilə yerləşdirilir. Şirkət faiz hesablanan aktivlərin bazar dəyerindəki dəyişikliklər nəticəsində ədalətli dəyerin faiz dərəcəsi riskinə məruz qalır, çünki bu aktivlərin eksəriyyəti sabit faiz dərəcələrinə malikdir. Şirkətin faiz hesablanan öhdəlikləri də yoxdur. Şirkətin sığorta portfeli qisamüddətli sığorta müqavilələrindən ibarətdir. Qisamüddətli sığorta öhdəlikləri bazar faiz dərəcələrinin səviyyəsinə birbaşa həssas deyil, belə ki, onlar diskontlaşdırılmış və müqavilə əsasında onlara faiz hesablanmışdır.

Rehbərlik müxtəlif banklarda qisamüddətli bank depozitlərinə investisiya etməklə bazarda depozit yerləşdirmələrinin müxtəlifliyini saxlayır. Bundan başqa Şirkətin yerinə yetirdiyi yerli qanunvericilik tələblərinə əsasən Şirkətə bir bank və ya kredit təşkilatı ilə 30%dək sığorta ehtiyatlarının saxlanmasına icaze verilir. Rehbərlik bu tələblə bağlı hər bir yerləşdirmənin təsirini qiymətləndirir. 2013-cü ilde bank depozitləri üzrə ölçülmüş orta faiz dərəcəsi illik 7.7% olmuşdur. (2012: illik 7.1%). 31 dekabr 2013-cü il tarixinə bitən il ərzində bank depozitləri üzrə faiz dərəcəleri bütün digər rəqəmlər dəyişilmez qalmaqla illik 1% daha çox və ya daha az olubsa, dövr üzrə vergidən əvvəlki mənfəət müvafiq olaraq 52,750 manat daha çox və ya daha az olardı (31 dekabr 2012: 54,038 manat).

Valyuta riski

Valyuta riski xarici valyuta məzənnəsinin dəyişməsi nəticəsində maliyyə alətinin dəyerinin dəyişməsi riskidir. Şirkət maliyyə vəziyyəti və pul vasaitlərinin hərəkəti üzrə üstün xarici valyuta mübadiləsi məzənnələrində dəyişikliklərin təsirinə məruz qalır.

Şirkətin öz aktivlərini və öhdəliklərini saxladığı əsas valyutalar üzrə xalis mövqəleri aşağıda təqdim olunur:

	31 dekabr 2013-cü il			31 dekabr 2012-ci il		
	Maliyyə aktivləri	Maliyyə öhdəlikləri	Xalis mövqe	Maliyyə aktivləri	Maliyyə öhdəlikləri	Xalis mövqe
Azerbaycan manatı	8,302,249	1,717,528	6,584,721	8,115,917	1,171,062	6,944,855
ABŞ dolları	3,500	137,783	(134,283)	37,278	183,106	(145,828)
Avro	8,601	1,666	6,935	63,395	98,440	(35,045)
Diger	863	6,849	(5,986)	847	4,913	(4,066)
Cəmi	8,315,213	1,863,826	6,451,387	8,217,437	1,457,521	6,759,916

Valyuta riskinə qarşı həssaslıq

Aşağıdakı cədvəldə manatın ABŞ dollarına qarşı mübadilə məzənnəsinin 10% dərəcəsində artması və ya azalması halına qarşı Şirkətin həssaslığını göstərən təfərrüatlar açıqlanır. Xarici valyuta riski Şirkət daxilində əsas rəhbərlik heyətinə məruzə olunarken 10%-lik həssaslıq dərəcəsinə istinad edilir və bu dərəcə xarici valyuta məzənnələrində baş verən kifayət qədər mümkün dəyişikliklərin rəhbərlik tərafından qiymətləndirilməsini göstərir. Həssaslıq təhlili yalnız xarici valyutada ifadə edilmiş qalıq monetar vəsaitləri ehətə edir və xarici valyuta məzənnələrində 10%-lik dəyişiklik nəzərə alınmaqla onların dövrün sonundakı valyuta mövqeyinin bir valyutadan digərinə çevrilməsinə düzəliş edir. Aşağıdakı müsbət rəqəmlər manatın müvafiq valyutaya qarşı 10% dərəcədə güclənməsi müqabilində mənfeət və digər kapital vəsaitlərində baş vermiş artmanı göstərir. Manatın müvafiq valyutaya qarşı 10% zəifləyəcəyi təqdirdə mənfeət və ya digər kapital vəsaitləri müqayisəli təsire məruz qalır, aşağıdakı balans göstəriciləri isə mənfi rəqəmlərlə ifadə olunur.

ABŞ dollarnın təsiri

2013	2012
-------------	-------------

Mənfeət vergisindən əvvəl (zərər)/mənfeət	(13,428)	(14,583) (i)
Kapital	(10,742)	(11,666) (i)

(i) Bu əsasən hesabat dövrünün sonunda Şirkətin ABŞ dolları ilə ifadə olunmuş pul vəsaitlərinin qalıqlarına və Şirkətin kreditor borclarına şəmil olunur.

Rəhbərlik hesab edir ki, həssaslıq təhlili aidiyəti xarici valyuta mübadiləsi riski üçün səciyyəvi deyil, çünki ilin sonuna olan itkilər riski il ərzindəki itkilər riskini əks etdirmir.

Həssaslıq təhlili ilə bağlı məhdudiyyətlər

Yuxarıdakı cədvəllər digər ehtimallarda dəyişikliklər olmadıqda əsas ehtimalların dəyişməsinin təsirini əks etdirir. Əslində cədvəldə qeyd edilən ehtimallarla digər faktorlar arasında qarşılıqlı əlaqə mövcuddur. Qeyd etmək lazımdır ki, cədvəldəki həssaslıq göstəriciləri xətti funksiya üzrə hesablanmış və valyuta məzənnəsinin daha çox və ya az dəyişməsinə qarşı həssaslığı cədvəldə göstərilən rəqəmlər əsasında birbaşa interpolasiya və ekstrapolyasiya edilə bilməz.

Yuxarıda qeyd edilən həssaslıq təhlilləri ilə bağlı digər məhdudiyyətlərə aşağıdakılardan daxildir: Şirkətin əvvəlcədən qəti proqnozlaşdırılması mümkün olmayan yaxın dövrde mümkün bazar dəyişiklikləri ilə bağlı mövqeyini əks etdirən potensial riskin nümayiş etdirilməsi üçün hipotetik bazar dəyişikliklərindən istifadə və bütün faiz dərəcələrinin eyni qaydada hərəkət etməsi ehtimalı.

26. Sığorta riskinin idarə edilməsi

İstənilən sığorta müqaviləsi üzrə risk, sığortalanmış hadisənin baş verməsi ehtimalından və yaranmış iddianın məbleğinin qeyri-müəyyənlilikdən ibarətdir. Sığorta müqaviləsinin növüne görə bu risk təsadüfi şəkildə baş verir, bu səbəbdən də hər sığorta müqaviləsi üçün riskin əvvəlcədən müəyyən edilməsi mümkün deyil.

Şirkətin ümumi və xalis zərər əmsalları aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2012	2011
Zərər əmsali, ümumi	71.7%	8.4%
Zərər əmsali, xalis	82.7%	18.2%

Qiymətqoyma və ehtiyatlara ehtimal nəzəriyyesinin tətbiq edildiyi müqavilələri portfelində Şirkətin öz siğorta müqaviləleri ilə bağlı məruz qaldığı əsas risk - faktiki iddiaların və mənfeət ödənişlərinin siğorta öhdəliklərindən artıq olmasıdır. Bu iddiaların və gəlirlərin nəzərdə tutulandan daha artıq olması nəticəsində baş verə bilər. Siğortalanmış hadisələr təsadüfən baş verir və iddialar və ödənişlərin faktiki sayı və məbləği hər il statistik metodlara görə müəyyən edilmiş səviyyədən fərqlənir.

Şirkət qəbul edilmiş siğorta risklərinin müxtəlifliyini saxlamaq və gözlənilen nəticələrdəki dəyişiklikləri azaltmaq üçün bu kateqoriyaların hər biri üzrə kifayət qədər risk cəmləşməsinə nail olmaq məqsədile anderrayıtlıq (underrating) strategiyasını hazırlanmışdır. Anderrayıtlıq hədlərini aşan bütün risklər Amerika Birleşmiş Şətalarında yerləşən baş ofis tərəfindən təsdiq olunmalıdır. Siğorta riskini artırın amillərə risklərin növ və məbləğ baxımından müxtəlifliyinin saxlanmaması, coğrafi yer və aid olduğu sənaye sahəsinin növü daxildir. Şirkət bu riskləri underrayıtlıq strategiyası, müvafiq təkrarsıgorta sövdələşmələri və xərclərin fəal şəkildə tənzimlənməsi vasitəsilə idarə edilir.

Müvafiq riskin seçilməsi meyarını tətbiq etmək üçün anderrayıtlıq hədləri mövcuddur. Məsələn, şirkət ayrı-ayrı qaydaları yeniləmək hüququna malikdir, həmçinin o, tutulmaları yerinə yetirə bilər və saxta iddiaların ödənişinə imtina etmək hüququna malikdir. Siğorta müqavilələri Şirkətə bəzi və ya bütün xərclərin (məsələn, subroqasiya üçün) ödənişi üçün üçüncü tərəfləri təkib etmək hüququnu verir.

Aşağıdakı cədvəldə qaydalara daxil edilmiş siğorta növü üzrə siğortalanmış zərər hədlərinin (ümumi və təkrarsıgortaçıların payı) cəmləşməsi açıqlanır.

31 dekabr 2013-cü il tarixinə siğorta növü üzrə siğortalanmış zərər hədlərinin cəmləşməsi:

	Maksimum siğortalanmış zərər			Cəmi
	AZN 0-AZN 500,000	AZN 500,000- AZN1,000,000	AZN1,000,000 və yuxarı	
Fərdi qəza və xəstəlik siğortası	Ümumi	538,800	1,800,000	5,042,630
	Xalis	538,800	1,560,060	1,664,068
Nəqliyyat hadisəsi zamanı üçüncü tərəflər qarşısında məsuliyyətin siğortası	Ümumi	-	1,569,000	-
	Xalis	784,500	-	784,500
Bədbəxt hadisələrlə bağlı işlərə ödənilən kompensasiyalar	Ümumi	-	784,400	25,242,000
Gəmi yüklerinin siğortalanması	Ümumi	392,200	-	392,200
Əmlakin siğortası	Xalis	-	-	31,400,000
	Ümumi	-	553,200	566,933,505
Maliyyə mütəxəssislərinin fəaliyyəti ilə bağlı məsuliyyət və digər siğorta	Xalis	2,576,859	2,033,226	3,930,128
	Ümumi	630,000	11,722,500	137,381,834
Cəmi	Ümumi	1,168,800	16,429,100	765,999,969
	Xalis	10,347,152	4,383,961	5,594,196
				20,325,309

31 dekabr 2012-cü il tarixinə siğorta növü üzrə siğortalanmış zərər hədlerinin cəmləşməsi:

		Maksimum siğortalanmış zərər			Cəmi
		AZN 0-AZN 500,000	AZN 500,000- AZN1,000,000	AZN1,000,000 and above	
Fərdi qəza və xəstəlik siğortası	Ümumi	1,536,673	2,091,500	1,928,403	5,556,576
	Xalis	828,648	688,012	269,976	1,786,636
Nəqliyyat hadisəsi zamanı Üçüncü tərəflər qarşısında məsuliyyətin siğortası	Ümumi	-	785,300	1,006,800	1,792,100
	Xalis	-	392,650	503,400	896,050
Bədbəxt hadisələrlə bağlı işlərə ödenilən kompensasiyalar	Ümumi	785,840	10,476,758	26,335,660	37,598,258
	Xalis	19,182	4,151,659	418,931	4,589,772
Gemi yüklerinin siğortalanması	Ümumi	-	-	33,324,360	33,324,360
	Xalis	-	-	1,872,360	1,872,360
Əmlakın siğortası	Ümumi	1,069,000	1,707,644	1,435,537,234	1,438,313,878
	Xalis	4,180	-	41,226,500	41,230,680
Maliyyə mütexəssislerinin fəaliyyəti ilə bağlı məsuliyyət və digər siğorta	Ümumi	3,337,317	28,064,029	215,068,587	246,469,933
	Xalis	1,424,973	8,403,269	3,382,734	13,210,976
Cəmi	Ümumi	6,728,830	43,125,231	1,713,201,044	1,763,055,105
	Xalis	2,276,983	13,635,590	47,673,901	63,586,474

Nüfuz riski. Nüfuz riski mənfi ictimai rəyin yaranmasından və siğorta təşkilatında etibarın itirilməsinən irəli gələn itki ləri riskidir. Bu model Şirkətin reytinginin düşməsi, Şirkət haqqında neqativ məlumatın yaranması neticesində siğorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verilməsini nəzərdə tutur.

Təkrarsığorta siyasəti. Şirkətin risklərinin ekseriyyəti onun ana müəssisəsi olan "National Union Fire Insurance Company" (AIUOA) tərəfindən icbari müqavilə-razılışma ("Razılışma") əsasında təkrar siğortalanmışdır. Təkrarsığorta razılışması üzrə sövdəleşmələrə əsas siğorta məbleğindən artıq məbleğin siğortalanması (excess), gözlənilməyən zərərlərin yaranmasında siğorta ("stop-loss") və təbii felakətlərdən siğorta ("catastrophe coverage") daxildir. Hər bir siğorta müqaviləsinin məqsədi Şirkətin hər hansı ayrıca zərər üzrə çekdiyi ümumi xalis siğorta zərərlərinin 20 min ABŞ dolları ekvivalentindən çox olmamasından ibarətdir.

Təkrarsığorta Razılışmasına "working excess of loss" adlı alət daxildir ki, bu da Şirkətə "ödənişlərin məhdudlaşdırılması həddi" adlanan müəyyən edilmiş həddən artıq olan məbleğdə siğorta hadisəsi üzrə öhdəlikləri təkrarsığortaçıya ötürmək imkanı verir. Məsələn, ödənişlərin məhdudlaşdırılması həddi məsuliyyət siğortası zamanı 20 min ABŞ dolları ekvivalentində, əmlak siğortası zamanı 20 min ABŞ dolları ekvivalentində, Şirkətin bədbəxt hadisələrdən fərdi siğortalanma zamanı xalis zərərləri hər bir risk üzrə 60 min ABŞ dolları ekvivalentində müəyyən edilmişdir. Beləliklə, Şirkətin hər bir siğorta müqaviləsi üzrə xalis öhdəlikləri 20 min ABŞ dolları ekvivalentindən, fərdi qəza və xəstəlik siğortası hallarında isə 60 min ABŞ dolları ekvivalentindən yuxarı ola bilmez. İcbari təkrarsığorta razılışması Şirkətin Baş Meneceri tərəfindən nəzərdən keçirilir və təsdiqlənir.

Təkrarsığorta Razılışması ilə müəyyən edilmiş limitdən yuxarı olan bir siğorta müqaviləsi üzrə risklərin bir hissəsi Şirkətin təsdiqlənmiş təkrarsığortaçı şirkətlərindən biri ilə bağlanmış fakultativ təkrarsığorta müqaviləsinə uyğun olaraq təkrarsığortaya verilir. Bura Şirkətin son nəzareti tərəfinin törəmə müəssisələri, eləcə də üçüncü tərəflərin siğorta şirkətləri daxildir. Təkrarsığortaçıların ödəmə qabiliyyəti hər il baş müəssisədəki Təkrarsığortanın Təhlükəsizliyinin Təmin Edilmesi üzrə Mərkəzi Komitə tərəfindən onların maliyyə imkanlarını yoxlamaqla nəzərdən keçirilir. Şirkətin bütün qlobal bölmələrinə tətbiq edilən təkrarsığortanın yerləşdirilməsi üzrə Şirkətin siyasetini idarə edən Təkrarsığortanın Təhlükəsizliyinin Təmin Edilmesi üzrə Mərkəzi Komitə bütün təkrarsığortaçıların və vasitəçilərin ödəmə qabiliyyətini kredit agentlikləri tərəfindən onlara verilmiş kredit reytinqlərini və ictimaiyyət üçün açıq olan digər məlumatları yoxlamaqla qiymətləndirir. Həmin məlumatlar hər rüb Şirkətin bütün qlobal bölmələrinə təqdim edilən təkrarsığorta strategiyasının yenilənməsi üçün istifadə edilir.

Yuxarıda qeyd olunan icbari təkrarsıgorta razılaşması və fakultativ təkrarsıgorta müqaviləleri ilə əhatə olunmayan digər risklər transmilli biznes adlandırılır və Çartis şirkətinin qlobal şəbəkəsi vasitəsilə Çartis tərəfindən mərkəzədirilmiş qaydada idarə edilir. Transmilli biznes dedikdə risklərin sığortalanlığı ölkənin hüdudlarından kənarda sığorta polislerinin verilməsi vasitəsilə sığorta təminatını tələb edən biznes nezərdə tutulur. Bu cür riskler adətən böyük transmilli şirkətlərə aiddir. Belə risklər üzrə əsas sığorta polisi və onların sığortalanması dünyada bu cür transmilli şirkətlərin sığorta xidmətlərinə olan tələbatını təmin edən xidmet göstərən ofis adlanan Çartis şirkətinin töremsə müəssisələrinin biri tərəfindən mərkəzədirilmiş qaydada aparılır. Şirkət, xidmet göstərən ofis tərəfindən təqdim edilmiş təlimatlarda gösterilən təminat şərtlərinə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasında mövcud olan risklər üzrə rəsmi sığorta müqaviləsi hazırlanır. Xidmet göstərən ofisin təlimatlarında ayrı-ayrı ölkələrin qanunvericiliyi və sığorta qaydaları, o cümlədən sığorta, icbari üzvlük və təkrarsıgorta ötürmələri üzrə tələblər nəzərə alınır.

Bu cür risklər bir qayda olaraq tam şəkildə (100%) təkrarsıgortalanmaq üçün xidmet göstərən ofise ötürülür və yerli qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada Şirkətin üzərində heç bir risk qalmır.

Sığorta zərəri üçün ehtiyatın hesablanması. Zərər üçün ayrılmış ehtiyatların məbləği Şirkətin əvvəlki ilə aid məlumatlarına əsasən aktuari üsulu ilə hesablanır. Ödənilməmiş tələbərin (bildirilmiş və bildirilməmiş) təxminini dəyərini hesablayarkən Şirkət, zərər nisbetinə əsaslanan uyğun təxminlərdən (zərər əmsali Sığorta iddialarının məcmu dəyəri və bu cür iddialarla bağlı müəyyən maliyyə ilində qazanılmış Sığorta mükafatları arasında nisbet kimi müəyyən edilir) və əvvəlcədən müəyyən edilmiş formuladan istifadə etməklə keçmiş illərin faktiki ödənişlərinə əsaslanan təxminlərdən istifadə edir. Bu zaman keçmiş illərin faktiki məcmu ödənişlərinə daha çox əhəmiyyət verilir.

İlkin zərər əmsalının hesablanması qiymətləndirmə vasitəsində çox vacib ehtimaldır və o, sığorta haqqı seviyyəsindəki dəyişikliklər, gözlənilən bazar təcrübəsi, keçmiş iddialar üzrə inflayasiya kimi faktorları nəzərə almaqla keçmiş illərin təcrübəsinə əsaslanır. Cari il üçün istifadə edilən zərər əmsallarının ilkin qiymətləndirməsi (təkrarsıgortadan əvvəl), cari və əvvəlki ilde qazanılmış sığorta haqları üçün risk növüne görə təhlil edilir.

Baş vermiş, lakin bildirilməmiş zərərlər ehtiyatının ("IBNR") təxmin edilməsi, zərərlə bağlı məlumatın artıq mövcud olduğu artıq bildirilmiş iddiaların tənzimlənməsi üzrə xərclərin təxmin edilməsinə nisbətən daha çox qeyri-müəyyənlilik tələb edir. Sığortaçı baş vermiş, lakin bildirilməmiş iddialar haqqında onların irəli sürülməsinə səbəb olan hadisənin baş verməsindən bir neçə il sonra məlumatlı ola bilər.

Hesabat olunmuş, lakin ödenilməmiş iddiaların dəyəri üzrə məsuliyyəti təxmin edərkən Şirkət zərər qiymətləndircilərdən əldə edilmiş hər-hansı məlumatı və əvvəlki dövrlerdə oxşar xüsusiyyətlərə malik iddiaların ödənilmesi xərcine dair məlumatı nəzərə alır. Böyük iddialar hadisələrə görə qiymətləndirilir və ya onların inkişafının və fəaliyyət sahəsinin portfelin digər hissəsinə mümkün təhrifedici təsirini nəzərə almaq üçün ayrıca proqnozlaşdırılır. Mümkün olduqda, Şirkət ehtiyatların tələb edilən seviyyəsini müəyyən etmək üçün müxtəlif üsullardan istifadə edir. Bu, proqnozlaşdırılan təcrübəyə xas olan tendensiyalar haqqında daha çox məlumat əldə etməyə imkan yaradır. Müxtəlif metodologiyalar vasitəsilə verilmiş proqnozlar da mümkün nəticələrin həcminin qiymətləndirilməsinə kömək edir. Ən müvafiq hesablama üsulu fəaliyyət növünün xüsusiyyətlərini və bədbəxt hadisənin baş verdiyi hər il üzrə inkişaf dərəcəsini nəzərə almaqla seçilir.

Iddiaların inkişaf cədvəlləri. Aşağıdakı cədvəllər iddiaların ümumi və xalis təkrarsıgorta əsasında dövr üzrə inkişafını əks etdirir.

İddiaların inkişaf təhlili – ümumi:

İllər	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2004	11,595	11,595	11,595	11,595	11,595	11,595	12,971	12,971	3,853	3,853
2005	87,985	87,985	91,462	96,752	96,752	96,752	96,752	96,752	96,752	96,752
2006	45,349	51,064	51,064	51,064	51,064	51,064	34,644	34,644		
2007	447,832	596,293	963,644	963,644	963,644	530,193	530,193			
2008	8,336	394,506	400,106	400,106	399,506	399,506				
2009	6,543	262,187	262,187	255,643	260,383					
2010	1,260	1,260	600	600						
2011	21,476	8,757	8,757							
2012	4,254	384,291								
2013	15,123									

İddiaların inkişaf təhlili – xalis:

İllər	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2004	-	-	-	-	-	28	28	28	28	-
2005	4,344	4,344	4,344	4,344	4,344	4,344	4,344	4,344	-	
2006	5,221	7,670	7,670	7,670	7,670	7,670	43	-		
2007	7,597	15,860	15,860	15,860	15,860	13,222	-			
2008	21,290	21,410	23,653	23,653	23,353	2,365				
2009	21,912	21,912	21,912	19,763	-					
2010	44	44	44	-						
2011	3,697	1,263	591							
2012	4,701	3,280								
2013	3,655									

Həssaslıq təhlili. Həssaslıq yoxlamasının nəticəsi aşağıda təqdim olunur və vergidən əvvəlki mənfəətə və təkrarasiğortanın tutulmasına təsiri eks etdirir. Her bir həssaslıq üçün digər fəriyiyələr dəyişilməz qalmaqla hər bir faktor üzrə dəyişikliyin təsiri göstərilir.

	Vergidən əvvəlki mənfəət	
	2013	2012
Zərər əmsalında 5% artım		
Ümumi	(52,304)	(7,360)
Xalis	52,304	7,360
Zərər əmsalında 5% azalma		
Ümumi	(95,789)	(25,935)
Xalis	95,789	25,935

Gələcək iddialar üzrə ödənişlərin hesablanmasında qeyri-müəyyənlik mənbələri. Sığorta müqavilələri üzrə iddialar onların yarandığı zaman ödənilir. Sığorta müqaviləsinin müddəti ərzində baş vermiş bütün siğortalanmış hadisələrə görə Şirkət məsuliyyət daşıyır. Müqavilənin başa çatma müddəti ilə bildirilmiş siğorta iddialarının tarixi arasındaki maksimal müddət bir aydan çox olmur. Nəticə etibarilə, məsuliyyətə bağlı iddiaların böyük hissəsi müqavilənin müddətinin başa çatmasından etibarən 3 aydan çox olmayan qısa müddət ərzində ödənilir. Sığorta müqavilələrindəki pul vəsaitləri axınının məbləğinə və vaxtına təsir göstərən bəzi dəyişikliklər mövcuddur. Onlar əsasən müqaviləni imzalayan hüquqi və fiziki şəxslərin heyata keçirdiyi fəaliyyətlərə xas olan risklərə və qəbul etdikləri risklərin idarə ediləsi prosedurlarına aidir. Şirkətin portfelindəki siğorta müqavilələri üzrə ödənişlər əsasən aşağıdakılardır:

- emlak sığortası;
- Maliyyə mütəxəssislərinin fəaliyyəti ilə bağlı məsuliyyətin sığortası; və
- işəgötürənin məsuliyyətinin sığortası

Öhdəliyin adekvatlıq testi. Öhdəliyin adekvatlıq testinə əsasən 2013 və ya 2012-ci illerdə heç bir zərər yaranmamışdır.

Fərziyyələrin irəli sürülməsi üçün istifadə edilən proses. Şirkət, ödənişlərin maksimal dəyərini müəyyən etmək üçün irəli sürülmüş müxtəlif fərziyyələri birləşdirərək, bir neçə statistik metodlardan istifadə edir. Əsasən iki metoddan - "Zəncirvari nərdivan" (chain-ladder) və "Bornhuetter-Ferguson" metodlarından istifadə olunur.

"Zəncirvari nərdivan" metodu sıgorta haqlarına, sıgorta ödənişlərinə və ya baş vermiş zərərlərə (məsələn, aparılmış sıgorta ödənişləri üstəgel təxminlər) tətbiq edilə bilər. Əsas metoda əvvəlk illerde irəli sürülmüş iddiaların inkişaf amillərinin təhlili və həmin xronoloji modelə əsaslanan təxmin edilmiş inkişaf amillərinin seçilməsi daxildir. Seçilmiş inkişaf amilləri sonradan hadisənin baş verdiyi hər il üzrə iddiaların maksimal təxmin edilmiş dəyərini əldə etmək üçün tam inkişaf etməmiş hadisənin hər il üzrə iddiaların məcmu dəyərinə tətbiq edilir.

"Zəncirvari nərdivan" metodları nisbətən sabit inkişaf modelinə nail olan sıgorta növləri üçün daha uyğun sayılır. Sığortaçının həmin sıgorta növü üzrə təkmilləşdirilmiş iddia tarixçəsi olmayan hallar üçün "zəncirvari nərdivan" metodları daha az tətbiq edilir.

Bornhuetter-Ferguson metodunda müqayiseli və ya bazar göstəricilərinə, eləcə də keçmiş illerin iddialarına əsaslanan təxminlərin kombinasiyası nəzərdə tutulur. Birinci təxmin risk dərəcəsinin (məsələn, sıgorta haqları) qiymətləndirilməsinə; ikinci təxmin isə son tarixədək ödənilmiş və ya hesablanmış iddialara əsaslanır. Hər iki təxmin zaman keçidkə iddiaların keçmiş inkişafına əsaslanan təxminə daha çox önəm verən bir formulda birləşir. Bu metod, proqnozların hazırlanması üçün (məsələn, yeni sıgorta növləri) iddiaların inkişafı modellərinin mövcud olmadığı sıgorta növləri üzrə istifadə edilir.

Hər bir sıgorta növü üzrə əldə edilmiş nəticələrin seçilməsi həmin xronoloji inkişafaya daha çox uyğun olan metodun müəyyən edilməsindən asılıdır.

Təsvir edilən proses fərziyyələrdə əhəmiyyətli dəyişikliklərə səbəb olmayıaraq, davamlı qaydada tətbiq edilmişdir.

Diversifikasiya. Təcrübə göstərir ki, analoji sıgorta müqavilələri üzrə portfel nə qədər böyük olarsa, gözənlənən nəticənin nisbi dəyişkənliyi də bir o qədər az olar. Bundan əlavə, daha çeşidli portfelin elementlərində baş verən hər hansı dəyişikliyin portfelə təsiri daha az ehtimal olunur. Şirkət qəbul edilmiş sıgorta risklərinin müxtəlifliyini saxlamaq və gözənlənən nəticələrdəki dəyişiklikləri azaltmaq üçün bu kateqoriyaların hər biri üzrə kifayət qədər risk cəmləşməsinə nail olmaq məqsədilə anderrayıtlıq (underrating) strategiyasını hazırlamışdır.

27. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

31 dekabr 2013 və və 2012-ci il tarixlərinə əlaqəli tərəflərlə qalıqlar aşağıdakı kimidir:

	31 dekabr 2013-cü II			31 dekabr 2012-ci II		
	Ana müəssisə	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr	Əsas idarəedici heyət	Ana müəssisə	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr	Əsas idarəedici heyət
Qazanılmamış sıgorta mükafatları üçün ehtiyatlarda təkrarsıgortaçının payı	-	186,473	-	-	668,160	-
Sığorta zərəri ehtiyatında təkrarsıgortaçlarının payı	-	1,214,705	-	-	685,657	-
Sığorta və təkrarsıgorta üzrə kreditor borcları	-	343,578	-	-	699,837	-
Diger maliyyə öhdəlikləri	5,421	-	59,731	5,425	4,403	4,813

31 dekabr 2013 və 2012-ci il tarixlərinə Şirkət ilə onun əlaqəli tərəfləri arasında əməliyyatların təfərruatları aşağıdakı kimiidir:

	31 dekabr 2013-cü il tarixinə bitən il		31 dekabr 2012-ci il tarixinə bitən il	
	Ümumi nezaretdə olan müəssisələr	Əsas idarəedici heyət	Ümumi nezaretdə olan müəssisələr	Əsas idarəedici heyət
Ötürülmüş siğorta mükafatları	(849,542)	-	(1,610,510)	-
Tekrarsıgorta müqavilələri üzrə komissiya gəliri	114,759	-	327,556	-
Qazanılmamış siğorta haqları üçün ehtiyatlarda tekrarsıgortacının payında dəyişiklik	(481,687)	-	2,611	-
Ötürülmüş iddialar	404,642	-	1,627	-
Siğorta zərəri ehtiyatlarında tekrsarıgortacının payında dəyişiklik	529,048	-	(2,769)	-
Digər qeyri-əməliyyat geliri	-	-	186,652	-
Əməliyyat xəlcəri:				
Heyətlə bağlı xəclər	-	(116,762)	-	(153,188)
Yekun mükafat	-	(59,731)	-	-
Əyləncə ilə bağlı haqlar	-	-	-	(1,712)
Ezamiyyə və digər xəclər	-	(2,402)	-	(8,809)

28 mart 2012-ci il tarixdə Ana müəssisə Şirkəti 186,653 manat məbləğində idarəetmə haqlarını ödəmək öhdəliyindən azad etmişdir. Bu məbləğ 31 dekabr 2012-ci il tarixinə bitən il üzrə mənfəət və ya zərər və məcmu mənfəət haqqında hesabatda digər qeyri-əməliyyat geliri kimi tanınmışdır.

İcraçı rəhbərliyin daxil olduğu əsas idarəedici heyətə edilən ödənişlər müqavilə üzrə əmək haqlarından və işçilərə qısamüddətli ödənişləri eks etdirən mükafatdan ibarət olmuşdur.